

DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN MARCOS

Juan be'nnen' bchoa nis bdixjwe're' Di'll Wen ke Diosen'

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Ki bzorao Di'll Wen ke Jesucristo, be'nnen' nak Xhi'nn Dios.

² Kana' bzo to be'nn golle Isaías, be'e xti'll Diosen', na' ki bzoje':

Wse'la' to be'nn kwiarawe' rao'n, we'e xti'llon, nench yewe' xhnneze gan' te'on.

³ Le'e nne'e zillj latj dachen' nne'e:

“¡Legón xhnid, legoncha'o nez gan' te Xanllon', lewsarj yichjra'llda'ore ka llon to be'nn llsarj to nez li!”

⁴ Na' ka'n gok kat bllin Juan na' latj dachen', na' bchoe' be'nn nis, na' bdixjwe're' be'nne llaya'l wayat akre' ke da xhinnj ke ake'n, na' choa' ake' nis nench wazi'xhen Diosen' ke da xhinnj ke ake' ka'. ⁵ Be'nn zan be'nn za'k doxhen gan' nbane Judea, na' be'nn za'k Jerusalén lljake' lljazenay ake' xti'llen, na' ka nak llxoarap ake' da xhinnj ke ake'n, na' llchoe' leake' nis lo yeo gan' nzi'i Jordán.

⁶ Na' Juan na' goke' ra'll da nak de yich xha camello, na' bchej lloa' le'en to yid, na' bdawe' bichsoa ren blli'nda'o ke beser yi'xe. ⁷ Na' lly-ixjwe're' be'nne ne'e:

—Za za'a ye to be'nne naplle yel llnebia' ka nada', ni jeze da lle'ka' yeyalja' xhere'n bi za'ka'.

⁸ Da li nada' llchoa' re' nis, zan Le'e gone' ka yedsó Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'ore.

Jesúsen' blloe' nis
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Na' ka llan' llchoa' Juan na' be'nn nis, Jesúsen' bze'e gan' nzi'i Nazaret gan' nbane Galilean', na' byeje' lloa' yeo gan' nzi'i Jordán, na' bchoa' Juan na' Le'e nis. ¹⁰ Bixha chak llalloj Jesúsen' lo nisen', byarj yebán', na' betj Spíritu ke Diosen', naken ka to plom da'o jasorenen Le'e. ¹¹ Na' blloj chi'i Diosen' yebán', bne'e:

—Rwe' nako' xhi'nna' nllie'ra', llawera' llayazra'lla' kwis.

Gokra'll daxi'on wko'yelen Jesúsen' gone' da xhinnj
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Na'll Spíritu ke Diosen', le benten nench byej Jesúsen' gan' nak latj dachen'. ¹³ Ganna' bzoe' choa (40) lla radj bayi'x znia ake. Na' dan' llnebia' daxi'o ka' bko'yelen Le'e, gokra'llen gon Jesúsen' da xhinnj. Na'll angl ka' bllin ake' gokrén ake' Jesúsen'.

Jesúsen' bzorawe' llyixjwe're' xti'll Diosen'
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Bayoll bro' ake' Juan na' rill ya, Jesúsen' balline' gan' nbane Galilean' llyixjwe're' Di'll Wen, ka nak yel llnebia' ke Diosen'. ¹⁵ Lle'e be'nn ka':

—Ba bllin lla gak dan' nwia Diosen' gone', na' sorao nnebie', lewayate ke da xhinnj keré ka', na' lechejle' Di'll Wen ke Diosen'.

Jesúsen' goxhe' tap be'nn wxhen bel
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Jesúsen' de'e lloa' nisda'o Galilean', na' bre're' chop be'nn wxhen bel, be'nn re Simón ren bi'che'n re Andrés, na' llza'l yixj bel ke ake'n lo nisen'.

¹⁷ Na'll lle Jesúsen' leake':

—Ledá gonre nada' txhen, na' gona' nench re' wtopre be'nn, na' yelloj ake' rao da xhinnj ke ake' ka'.

¹⁸ Na'll le bsanra'llte yixj bel ke ake'n, na' le bnao akte' Le'e.

¹⁹ Na' bza'a Jesúsen' ye ra'te, na' bre're' Jacobo ren Juan, xhi'nn Zebedeo, lli' ake' lo barco ke ake'n llati'x yixj bel ke ake'n. ²⁰ Leska' le goxhte' leake', na' bkwa'nnrén ake' xa ake'n be'nn wen llin ka', na' bnao ake' Jesúsen'.

Jesúsen' bayone' to be'nn yo' daxi'o
yichjra'llda'we'
(Lc. 4:31-37)

²¹ Na' bllin Jesúsen' ren be'nn ka' non Le'e txhen yellen' re Capernaum, na' ka bllin to lla nba'nn ke be'nn Israel ka', byeje' lo yoda'o, na' bzorao llroe're' leake'. ²² Na' llabane be'nn ka' ke di'llen' lloe'n, le nne'e ka be'nn nap yel llnebia', le bi llon be'nn ka' llsedre ke leyen' ka'. ²³ Bixha lo yoda'o na', lli' to be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'we', na' bzorao llosie' ne'e:

²⁴ —¿Bixchen zadchixko' ren neto', Jesús be'nn Nazaret? ¿Za'o zadlleyi'o neto'n? Nnézkzera' no rwe', rwe'n Be'nn Nak La'y bse'l Diosen'.

²⁵ Jesúsen' benre' daxi'on znia lle'en:

—¡Llakia llono', balloj yichjra'llda'o be'nnen'!

²⁶ Na'll daxi'on bnnibchachen be'nnen', na' besia'n zillj kwis, na'll ballojen yichjra'llda'o be'nnen'. ²⁷ Yeolol be'nn ka' llabán akre' kwis, na'll lle lwellj ake':

—¿Akre chejnie'llo dan'? ¿Bi da koben' llroe' llsede be'nnen'? Ka naken ren yel wak ke'en llalwille' daxi'on na' llzenayten.

²⁸ Sete bnneze be'nn zan kan' goken, doxhen gan' nzi'i Galilean' bze ke Jesúsén'.

Jesúsén' bayone' xhna' no'r ke Simón Pedro

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Ka balloj Jesúsén' lo yoda'on, na' zjayake' tx-hen ren Jacobo, na' Juan na', jake' rill Simón na', ren Andrés. ³⁰ Bixha xhna' no'r ke Simón na', de'e yoe' da la res, le be'rén akte' Jesúsén' di'll kan' llaken.

³¹ Na' jabi'ye', be'xe' ta'ke'n, na' balise' le'e, le ballachte da lan', le bzoraote llsinie' da gao ake'.

Jesúsén' bayone' be'nn zan

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ka ba za'a llen willen', na' ba llze yere, jwa'a ake' be'nn zan rao Jesúsén' be'nn llak yillwe', na' be'nn yo' daxi'o. ³³ Yeolol be'nn yell bdop ake' lloa' yo' gan' zoe'n. ³⁴ Be'nn zan bayone', be'nn llak wde wdere yillwe', na' babeje' daxi'o yichjra'llda'o be'nne, na' bi be'e latj nne daxi'o ka', le nnez akseren noxhan' nake'.

Jesúsén' bde'e doxhen Galilea llyixjwe're' xti'll Diosen'

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Na' nakte nnaxte byas Jesúsén', na' blloje' zeje' to latj dach, na' lloe'rene' Diosen' di'lle. ³⁶ Na'

Simón Pedro ren be'nn ka' non le'e txhen na', jake' jadirj ake' Le'e. ³⁷ Ka ballel akre' Le'en, lle ake' Le'e:

—Yeolol be'nn ka' dá ake' llayirj ake' rwe'.

³⁸ Na'll lle'e leake':

—Lecho'o yell wrill ka' nench chixjwe' akre' xti'll Diosen', le ke len na' ba beda'.

³⁹ Doxhen gan' nbane Galilean' bda Jesúsén' lly-ixjwe're' xti'll Diosen' toto yoda'o ke be'nn Israel ka', na' llabeje' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne.

*Jesúsén' bayone' to be'nn llen yillwe' dan' ne lepra
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)*

⁴⁰ Na' to be'nn llen yillwe' dan' ne lepra, byeje' rao Jesúsén', go'tyoere' Le'e, na' bche'k xhibe' lle'e Le'e:

—Cha' lle'nro', wakse waka'o yillwe' kia' ni.

⁴¹ Na' Jesúsén' baya'chra'lle' le'e, na' bli ta'ke'n bdane' le'e, na' golle' le'e:

—Lle'nkzra', bayak.

⁴² Bayoll bne'e ka'n, le bayakte be'nne', na' baga'nnte' yall kwis.

⁴³ Na'll Jesúsén' base'le' le'e, na' go'tyoere' le'e,
⁴⁴ lle'e le'e:

—Notno ye'o bayona' rwe', kon byej rao bx-ozen' nench re're' ba bayako', na' be'e dan' nllia da Moisésén' bia'a we'llo, nench yeyako' yall rao leyen'. Ka' ben nench yeolol be'nne nnez akre' ba bayako'.

⁴⁵ Bixha be'nne' ka' baze'e na', bzorao lloe' di'll kan' gok bayake'n. Ke len na' bill gokse cho' Jesúsén' yell ka', na' bde'e llillize do ga ndach, na' dekz de be'nn zan lljakse rawe'n be'nn za'k do gateze.

2

Jesúsen' bayone' to be'nn bi dá nia'ne'e
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Gok chop chonn lla bza'a Jesúsen' Capernaum na', kat balline' da yobre, na' bnneze be'nn ka' zoe' yo'. ² Le bdopte be'nn zan kwis bllinte lloa' yo'n bayichochjten to nollno llakse cho'. Na' bdixjwe're' leake' xti'll Diosen'. ³ Kat le bllinte tap be'nn nlen ake' to be'nn bi dá nia'ne'e. ⁴ Na' bi gok cho'rén ake' le'e, llin ake' rawe'n le lla'a be'nn zan kwis. Na'll blep ake' le'e yichjore, na' bsarj ake' to latj ga bletj ake' le'e do ka nak gan' xhoe'n, na' blline' rao Jesúsen'. ⁵ Na' gokbe'e Jesúsen' nxenra'll ake' Le'e, na'll golle' be'nn xhinnjen':

—Xhi'nna', ni llazi'xhena' da xhinnj ko'on.

⁶ Lo yo' na' zjalli' bal be'nn llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', kate ben akre' kan' bne Jesúsen', ben ake' xhbab: ⁷ “¿Bixchen nez be'nnen' ka'? Wakadi' ke Diosen' llone'. Nollno gak yezi'xhen da xhinnj ke be'nne, le zeraoze Dios.” ⁸ Na' Jesúsen' bayakbe're' kan' llon ake' xhbaben', na'll lle'e leake':

—¿Bixchen llonre xhbaben' ka'? ⁹ Llákere bi napa' yel llnebia' na' yepe': “Ni llazi'xhena' da xhinnj ko'o”, na' bi za'k xti'lla'n. ¿Bixha cha' yepe': “Bayas, bazi'i gan' xhoa'o na' bayej”? ¹⁰ Ni nnézere, nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach napa' yel llnebia' rao yellrio nench yezi'xhena' da xhinnj ke be'nne.

Na'll golle' be'nn xhinnjen':

¹¹ —Ni llepa' rwe', bayas, bazi'i gan' bxhoa'on na' bayej rillo'.

¹² Le bayasdote be'nnen', zanlene' gan' bxhoe'n, llwiate be'nn ka' balloje'. Na' llabane be'nn ka', na' lloe'rao ake' Dios ne ake':

—Gatga nna re'llo ka dan' gok nna' lla.

Ka gok brej Jesúsén' Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Bde na', byej Jesúsén' lloa' nisda'on da yobre, na' be'nn zan bdop, na' broe' bsedre' leake'. ¹⁴ Na' bdie' ga lli' to be'nn re Leví, nake' xhi'nn be'nnen' re Alfeo, llie' gan' llchixhje' dan' llaya'l wayej yell gan' llnebia' leake'. Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Da nao nada'.

Na'll bzolle'e, na' bnawe' Le'e.

¹⁵ Na' bde na', lli' Jesúsén' llaorene' leake' txhen rill Levín', na' ren be'nn zan be'nn wachixhj, na' yezikre no be'nn wen da xhinnj, na' ren be'nn ka' non Le'e txhen, le be'nn zan na' nao Le'e. ¹⁶ Na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' be'nn fariseo ka', bre'e akre' Jesúsén' llaorene' be'nn wachixhj ka' txhen, na' be'nn wen da xhinnj ka' yela', goll ake' be'nn ka' non Jesúsén' txhen:

—¿Bixchen llaorene' wachixhj ka', na' ren be'nn wen da xhinnj ka' txhen?

¹⁷ Ka bene Jesúsén' ka', na'll golle' leake':

—Be'nn bibi yillwe' llake, bi yalljre' be'nn wen rmell, zan be'nnen' llak yillwe'n, le'en yalljre' be'nn wen rmellen'. Kan' naken kia' nada', kere za'a zadyexha' be'nn wen aken', zan za'a zadwia' be'nn wen da xhinnj aken'.

Jesúsén' bzejnie're' bixchen bi llon be'nn ka' non Le'en txhen na' was

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Bixha gok to lla be'nn ka' non Juan na' txhen, na' be'nn ka' non be'nn fariseo ka' txhen non ake' was, na' bal be'nn ka' jak ake' rao Jesúsen', na' lle ake' Le'e:

—¿Bixchen be'nn ka' non Juan na' txhen, na' be'nn ka' nao be'nn fariseo ka' llon ake' was, na' be'nn ka' non rwe' txhen na', bi llon ake' was?

¹⁹ Na'll lle Jesúsen' leake':

—¿Bixha wak gon be'nn ka' was, be'nn ka' llon ake' yexh ga llak yel wachayna'a chak lli'réen be'nnen' llchayna'n leake'? Chak nna zo be'nn byion', llon ake' le'e txhen, ker wak gon ake' was.

²⁰ Zan willin lla kat waga'a be'nn byion', kana'llen' gon ake' was.

²¹ Ni to be'nn kat wade'e ra'll, si'ze' to ra'll kobe wade'en da goren'. Cha' ka' gone', ra'll koben', kat chiben, wabe'n, na' da goren' yezikre che'zen.

²² Leska' nono ka'cha'oze xis uva koben' to lo blloy yid gore, le xis uva koben' wche'zen blloy yid goren' na' larjen. Ke nak xis uva koben' llaya'l ka'cha'we'n lo blloy yid kobe.

Be'nn ka' non Jesúsen' txhen blechj ake' dao ke trigo to lla nba'nne

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ Bixha gok to lla nba'nne ke be'nn Israel ka', bde Jesúsen' ga naz ake' trigo, na' be'nn ka' non Le'e txhen na', bzorao ll-lechj ake' dao ke trigon'.

²⁴ Na' be'nn fariseo ka' lle ake' Le'e:

—Bwiake kan' llon be'nn ka' non rwe' txhen na', ¿bixchen llon akze' ka'? Llon ake' da bi llaya'l gonllo lla nba'nne.

²⁵ Na' Jesúsen' golle' leake':

—¿Bixha bi nna golre kan' ben da rey Daviden' kana'? Ka bdone' ren be'nn ka' zejrene' txhen na'.

²⁶ Kan' byoe' gan' nak rill Diosen', na' be'nnen' re Abiatar nake' bxoz, Daviden' bdawe' yet xtir ke Diosen' da bi de latj gao noteze be'ne, toze bxoz ka' gak gao len; Daviden' bdawe'n, na' leska' bdaorén be'nn ka' zejren le'e txhen na' len.

²⁷ Leska' lle'e leake':

—Ni ke be'nnachen' brej Diosen' lla nba'ne nench sie'n banez, kere breje' be'nnachen' nench gonchie' lla na'n. ²⁸ Llaya'l nnézere nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, naka' xan llan' llapre bara'ne.

3

Jesúsen' bayone' to be'nn nxho'n chla' ne'e
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Gok ye to ka byo' Jesúsen' to lo yoda'o ke be'nn Israel ka', na' lli' to be'nn nxho'n chla' ne'e. ² Bal be'nn ka' lli'nao ake' cha' wayón Jesúsen' le'e to rao lla nba'ne, nench ga't da lljatao ake' xhia rao koxchis ka'. ³ Na'll lle Jesúsen' be'nnen' nat ta'ke'n:

—Bzollá, na' bze radjlló ni.

⁴ Na'll lle'e be'nn ka':

—Lennechk, ¿de latj gonllo da wen o cha' gonllo da xhinj rao lla nba'ne? ¿Wak yesrallo be'ne o cha' we'llo latj kwiayie'?

Na' be'nn ka' ka ben akre' ka', to blle' akze' llize, billbi bne akse'. ⁵ Jesúsen' bwie' leake' znia, le gokya'chre' ka nak bi llejle' ake' ke'e. Na'll lle'e be'nnen':

—Bli na'on.

Na' bli na'a be'nnen', le bayakten. ⁶ Na' ka ballach be'nn fariseo ka', bzorao lloe' ake' di'll ren be'nn ka' non txhen Herodes na', akre gon ake' got ake' Jesúsén'.

Jesúsén' bayone' be'nn zan lloa' nisda'on

⁷ Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'e txhen na', bro' ake' nez jake' lloa' nisda'o, na' be'nn zan be'nn Galilea ka' bnao Le'e, na' ren be'nn Judea. ⁸ Na' be'nn za'k Jerusalén, na' be'nn za'k gan' nzi'i Idumea, na' be'nn za'k chla' yeo Jordán, ren be'nn za'k gan' nzi'i Tiro, na' gan' nzi'i Sidón, ka nak bnnez akre' yel wak ka' llone'n, be'nn zan jake' gan' zoe'n. ⁹ Na'll goll Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen na', gon ake' xhnid to barco ga choe' nench ke wchi'd be'nn zan ka' Le'e, ¹⁰ le be'nn zan kwisen' bayone', na' yeolol be'nn yo' yillwe' jabi'y ake' to llbiacha' ake' Le'e, ka nak lle'n akre' kan ake' Le'e. ¹¹ Na' be'nn ka' yo' daxi'on, ka llre'e akre' Le'en, llche'k xhib ake' na' daxi'o ka' llosia' aken ne aken:

—Rwe'n nako' Xhi'nn Dios.

¹² Na' Jesúsén' benre' daxi'o ka' znia nench bi we'e aken di'll non' nake'.

Jesúsén' breje' postl ka' ben Le'e txhen

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Bde na', byeje' to rao ya', na' goxhe' bal be'nn jake' gan' llie'n. Ka bllin ake' rawe' na', ¹⁴ breje' chllinn (12) be'nn nench gon ake' Le'e txhen, na' wse'le' leake' chixjwe' akre' xti'lle'n. ¹⁵ Na' be'e leake' yel llnebia' nench wayón ake' be'nn we'e, na' wabej ake' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nn ak. ¹⁶ Ki re be'nn chllinn ka': Simón be'nnen' bsie' Pedro. ¹⁷ Jacobo ren Juan be'nn bi'che'n,

nak ake' xhi'nn Zebedeo, na' bsie' leake' Boanerges, da ni lle'nen nen be'nn llon ka yi' bzi'o kat llachjen; ¹⁸ na'll Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo na' Tomás, Jacobo xhi'nn Alfeo, Tadeo, na' Simón, be'nnen' ben txhen be'nn ka' nzi'i cananista, ¹⁹ na'll Judas Iscariote, be'nnen', ka bllin lla, bene' Jesúsén' rallna'a be'nn ka' llwie Le'e.

Bayoll na' ballín ake' yo'.

Bne ake' ke Jesúsén' babeje' daxi'o kone yel wak ke daxi'on

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yo' na' bdop be'nn zan kwis da yobre, ni ke llakze kwe' ake' gao ake'. ²¹ Ka bene bi'ch lwellje' ka' kan' llaken, jake' gokra'll ake' wache'e ake' Le'e, le llak akre' bije zo yichjra'llda'we' wen na'.

²² Na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', be'nn ka' za'k Jerusalén na', bne ake':

—Beelzebú dan' llnebia' daxi'o ka', noe'n Le'e yel wak, na'llen' llabeje' daxi'o ka' yichjra'llda'o be'nne.

²³ Na'll goxh Jesúsén' leake', na' lle'e leake':

—¿Akxha gon dan' llnebia' daxi'o ka' wabej kwine? ²⁴ Cha' to yell naken chopre, lldilrén lwellj ake', wllin lla kwiayi'n. ²⁵ Cha' to lo yo' dil ake' nak ake' chopre bi sibia ake', wllin lla wara' lwellj ake'. ²⁶ Na' cha' daxi'on dil ren lwellje naken chopre, sete wlliai' kwine chet ka'.

²⁷ 'Nono gak cho' lo yo' ke to be'nn war, na' sie' bi da de ke'e. Zga'tek lle'nen wcheje' le'e, na'llen' gak sie' bi da de ke'e.

²⁸ 'Da li nia' re', biteze bi da xhinnj gon be'nn ka', na' bi da zban ne ake', de yel llazi'xhen ke

ake'. ²⁹ Zan cha' nne ake' ke Spíritu ke Diosen', bi wazi'xhenkze Diosen' ke ake', xhia xhen llia be'nn ka' gon ka' ke chnare.

³⁰ Bne'e ka' le leake'n bne ake', daxi'on yoe'.

*Xhna' Jesúsén' ren bi'che' ka' bllin ake' gan' zoe'n
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)*

³¹ Na' llakte ka'n, kat bllin xhne'e ren bi'che' ka', na' bze akte' lia'te, na' bse'l ake' be'nn gaxhe' Jesúsén' cheje' gan' ze ake'n. ³² Na' be'nn ka' nechj Le'en, goll ake' Le'e:

—Xhna'o ren bi'cho' ka' ze ake' ganni, llayirj ake' rwe'.

³³ Na' ballie' xti'll ake'n, lle'e leake':

—¿Noxhan' nak xhna'? ¿Non' nak bi'cha'?

³⁴ Na'll bwie' be'nn ka' lli' nechj Le'en, na' bne'e:

—Be'nn kin' xhna', na' bi'cha'. ³⁵ Le yeolol be'nn ka' llon kan' lle'ne Diosen', leake'n nak bi'cha', zana' na' xhna'.

4

*Jesúsén' bsa'krebre' ka llon to be'nn goz go'ne
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)*

¹ Da yobre byej Jesúsén' lloa' nisda'on, na' bzo-rao llroe' llsedre' be'nn, na' be'nn zan kwis bdop, to benen bien byoe' to lo barco da xhoa rao nis, na' bllie' loen' na' be'nn zan ka', ze akte' rao yo billre. ² Na' llroe' llsedre' leake' bsa'krebre' bi da ka', na' be'rene' leake' to di'll ke to be'nn llaz. Na' lle'e leake':

³ —Lewzenay ke, to be'nn wen llin jeze' trigo.

⁴ Bixha ka nak zeje' llose' nbaz ka', balen je'ten lloa' nez, na' betj byinn da'o, ban' dá rao lla, na' bdaoba'n. ⁵ Na' ye balen jago'nnen rao yej ga bibi

yo detek, sete bra' aken. ⁶ Na' ka nak bi nyin roe zitj, ka bnna' willen' na' byechen. ⁷ Na' balen jacha'a radj yay ye'che, na' blli'o yay ye'chen', na' benen len roe', na' bibi bllian. ⁸ Na' ye balen je'ten rao yo cha'o, na' bra' ake'n, na' blli'on, na' balen bllian chilloa (30) wej, balen bllian wyon (60) wej, na' balen bllian do to gayoa (100) wej.

⁹ Na'll lle'e leake':

—Re' zo nayre, lewzenay xti'lla' ni.

Jesúsen' be'e di'll bixchen bsa'krebre' bi da ka' kan' bzejnie're' leake'

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Ka ballach be'nn zan ka', na' бага'nn be'nn chllinn ka'ze, na' ye bal be'nn ka' nak leake' txhen, bnnab akre' Le'e akre zejen na', ke di'llen' be'rene' leake'. ¹¹ Na' lle'e leake':

—Re' ba brej Diosen' nench nnézere kan' llone' llnebie'n, zan be'nn ka' yela' bi llejle' kia', kone da ki llsa'krebra' lloe'rén ake' di'lle. ¹² Llona' ka' nench gak kan' ne xti'll Diosen': la'kze wia ake' bi gakbe'e akre' bi dan', la'kze yen akre' bi chejnie' akre'n, na' bi wayat akre', na' bi yezi'xhen Dios ke ake'.

Jesúsen' bzejnie're' ke dan' bsa'krebre' ke be'nn gozen'

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Na'll lle Jesúsen' leake':

—¿Bi llejnie're di'll ka' lloe'rena' re'? Cha' bi llejnie're di'll ki, ¿akxha gak chejnie're da ka' llsa'krebra' yela'? ¹⁴ Be'nnen' llazen' nake' ka be'nn lloe' xti'll Dios. ¹⁵ Nbaz ka' je't lloa' nezen' naken ka be'nn ka' llene xti'll Diosen', na' le llinte daxi'on llabejen dan' yo' lo ra'llda'we'n.

¹⁶ Na' bal be'nne llak ke ake' ka nbaz dan' je't rao yejen', kate llen akre' xti'll Diosen' llawé akre' zi'i ake'n. ¹⁷ Na' bi nyin roe zitj, chollze llejle' ake'. Kate bi llak ke ake', na' lla'dyi' be'nn leake' ke dan' nao ake' xti'll Diosen', le llabi' akte'. ¹⁸ Na' ye bale llak ke ake' ka nbaz dan' je't radj yay ye'chen'. Llen akre' xti'll Diosen' na' zi'i ake'n, ¹⁹ bixha da zed ka' da de rao yellrio ni, na' yel wnia' dan' ziye'e lli'o, na' yel llzera'll billre da yobre, ll-llonen chejle' ake' kwasro, na' bi llak gon ake' kan' lle'ne Diosen'. ²⁰ Na' leska' ni't be'nn llak ke ake' ka nbaz dan' je't rao yo cha'on. Be'nn ka', ka llen akre' xti'll Diosen', llejle' ake' do yichj do ra'll ake', na' llon ake' kan' lle'ne Diosen', llon ake' kan' llak ke nbaz dan' bra'n, na' blli'on, na' balen bllia chilloa, na' wyon, na' do to gayoa wej toton.

Da nga'che llinkze lla llroe'rawe

(Lc. 8:16-18)

²¹ Leska' lle Jesúsén' leake':

—Kat llwa'lre yi', ¿akre llonre? ¿Lldo'sren to llom o cha' llzoren xhanre gan' llxhoare lltasre? ¿Bi llda'ren sib nench llseni'n doxhen? ²² Bibi de da nga'ch da bi wroe'rawe, na' to da llak llillize da bi nneze be'nne len. ²³ Re' zo nayre da llene, lewzenay xti'lla'n.

²⁴ Leska' lle'e leake':

—Lewiaya'nn kan' nia' ni. Le kon kan' llonre na', ka'n gon Diosen' ke re'. Na' yezikre gone' dan' ba bénere xti'llen. ²⁵ Be'nn de ke'e, we'lle' le'e ye ra'te, na' be'nnen' bi de ke'e, to wake'e da da'o nape'.

Jesúsén' be'e di'll ka llon to nbaz kat ll-lli'on

²⁶ Leska' lle Jesúsén' leake':

—Kan' gon Diosen' nnebie', wsa'kreba'n ka llon to be'nn llaze' xhoa' rao yellrio ke'e. ²⁷ Na' xhoa' binner' llra'n na' ll-lli'on, na' be'nnen' kon ltase', na' llase' yeo lla, ni ke llakbe'zre' akren' llak ll-lli'on. ²⁸ Yellrio na'n llonen nench llra'n, na' llak-ten yer, na'll llra'n dao, na' llda'n za'. ²⁹ Na' kat ba naken yez, le llrapte'n.

Yel llnebia' ke Diosen' naken ka nbaz ke mostaz (Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Leska' lle Jesúsén' leake':

—¿Akre ka chejnie'llo kan' llon Diosen' llnebie'n, akre ke wsa'krébellon? ³¹ Wsa'krebra'n ka nbaz ke mostaz, kat llaze'n, la'kze nakten da da'o rize kerke no nbaz yobre, ³² ka llaze'n na', llra'n na' ll-lli'on, llakten da xhenll kerke yay da'o ake, na' llon xho'ze, na' lletj byinn ka' dá rao lla, llon xo'n akba' rao xo'zen'.

Kan' ben Jesúsén' llsa'krebre' bi da ka' (Mt. 13:34-35)

³³ Kone dan' bsa'krebre Jesúsén' broe're' be'nn ka' lldop llzenay xti'lle'n kon ka to llejnie' akre'. ³⁴ Na' kone dan' bsa'krebre' bzejnie're' leake', na'll kat bill lla'a be'nn zan ka', bzejnie're' be'nn ka' non Le'e txhen na', kan' zejen da ka' bsa'krebre'.

Jesúsén' brekllie' to be' xhen lo nisda'on (Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Lekze lla na', ka betj lle', lle'e leake':

—Wla'yllo chla're nisda'on.

³⁶ Be'nn ka' non Le'e txhen na', bkwa'nn ake' be'nn ka' lla'a llzenayen', na' bsa'a ake' barco gan' ba yo' Jesúsén', na' leska' bnao ye bal be'nn nsa'a to chop barco yobre. ³⁷ Bixha kat bzorao

dá to be' xhen rao nisda'on, na' bazorao llo' nis lo barcon', na' ba llonen da yi'chen. ³⁸ Na' de Jesúsén' tase' xhnia' barcon' nkoye' to ga nxoa yichje'n, na' jasbán ake' Le'e, lle ake' Le'e:

—¡Maestro! ¿Bi llakbe'ro' ka nak ba llbeyi'llo?

³⁹ Na'll byase', na' babekllie' be'n, na' golle' nisda'on:

—¡Babe' lli!

Le brexhte be'n ren nisda'on, bayakte lli. ⁴⁰ Na'll lle'e leake':

—¿Bixchen llebre? ¿Bi de yel llonlira'll ke re'n?

⁴¹ Na'll blleb ake' kwis, na' lle lwellj ake':

—¿Noxha be'nnen'? Rente kaze be', na' ren nisda'o na' llenayen ke'e.

5

*To be'nn rao yellen' nzi'i Gadara yoe' daxi'o
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)*

¹ Na' bllin Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'e txhen na', chla' nisda'o gan' nak rall be'nn Gadara ka'.

² Bixha ka balloje' lo barcon', le bllinte to be'nn jatile' Le'e, be'nn blloj latj gan' lljakwa'ch ake' be'nn wat ka', be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'we'.

³ Be'nn na' ba zotekze' latj gan' lljakwa'ch ake' be'nn wat ka', na' nono llakse wchej le'e, ni kon no gden. ⁴ Da zan ras ba bchej ake' nia'ne'e kone gden, na' ka bize llale'e gden na', na' llxhoxhjte'n,

ni to nono zoekze le'e. ⁵ Do lla do yere de'e llosie' do rao ya' ka', na' do radj ba ke be'nn wat ka', llayón zi' kwine' kone yej. ⁶ Kate bre're' Jesúsén' zi'tre, na'll zejdoe' jache'k xhibe' rawe'n. ⁷ Na'll besie' zillj, lle'e Jesúsén':

—¿Bi de ko'o kone nada', Jesús? Rwe' Xhi'nn Dios zo yebá. ¡Ni ke Dios lla'tyoera' rwe', bi wsa'kzi'o nada'!

⁸ Ne'e ka', le Jesús'en' ba golle' daxi'on:

—¡Balloj yichjra'llda'o be'nnen'!

⁹ Na'll bnnab Jesús'en' lle'en:

—¿Bi re'o?

Na'll llen Le'e:

—Da Zan na' ria', le nyanto'.

¹⁰ Na'll go'tyoere' Jesús'en' bi wraye' daxi'o ka' zi't gan' lla'a aken na'. ¹¹ Na' awlloze ganna' zo to ya' ga zjalla'a kuch zan ake, llao akba' yi'xe. ¹² Daxi'o ka' lla'a be'nnen', go'tyoe aken Jesús'en' lle aken Le'e:

—Bse'l neto' gan' zjalla'a kuch ka', na' benn latje lljalla'to' lo yichjra'llda'o akba'n.

¹³ Na'll be'e Jesús'en' latj. Ka ballach daxi'o ka' yichjra'llda'o be'nnen', jalla'a aken lo kuch ka'. Na' nake ka chop mir akba'. To gokllejla'llze kuch ka', na' bzorao bix dol akba' to le bdinnj, jabix akteba' lo nisda'on, na' wasa'tba', we'j akba' nis.

¹⁴ Na' be'nn ka' llap kuch ka', baxhonnjdo ake' zayejdo ake', jadixjwe' akre' be'nn lla'a lyell, na' be'nn lla'a lyi'xe kan' goken. Na' bllach be'nn ka' jawiá ake'. ¹⁵ Ka bllin ake' gan' ze Jesús'en', na' bre'e akre' be'nnen' blla'a daxi'o ka', ba babie' wen, ba bayak xhara'ne'. Na' blleb ake'. ¹⁶ Na' be'nn ka' bre'e kan' goken, be'rén ake' be'nn ka' bdop na' di'lle, kan' gok bayak be'nnen' blla'a daxi'o ka', na' kan' gok ke kuch ka'. ¹⁷ Na' bzorao be'nn ka' lla'tyoe akre' Jesús'en' wayeje' ga yobre.

¹⁸ Na' ka bayoe' lo barcon', be'nnen' byo' daxi'on bnnabe' we'e Jesúsen' latje' lljannawe' Le'e. ¹⁹ Na' bi be'e Jesúsen' latje', na' golle' le'e:

—Bayej rillo' ga lla'a bi'ch lwelljo', na' be'rén ake' di'll ka yel wak xhen na', ba broe' Xanllo Diosen' rwe', na' kan' baya'chra'lle' rwe'n.

²⁰ Na' zayej be'nnen', na' yell ka' gan' nbane Decápolis bzorawe' lloe'rene' be'nn ka' di'll kan' ben Jesúsen' broe're' le'e yel wak xhen ke'en; na' yeolol be'nn ka' llabán akre' kwis.

Jesúsen' basbane' xhi'nn Jairo, na' bayak ye to no're bdan xhe'en

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Ka ballín Jesúsen' ye chla' nisda'on zayoe' lo barcon', na' jaze'e lloa' nisda'on, na' bdope be'nn zan kwis. ²² Na' bllin to be'nn re Jairo, nake' be'nn wnebia' ke yoda'o ke yellen'. Ka bre're' Jesúsen' le bche'kte xhibe' rawe'n. ²³ Na' go'tyoere' Le'e, lle'e Le'e:

—Zo to xhi'nna' no're, ba llak watbe'; chenak sa'o wxoa ta'ko'n yichjbe' na' wayakbe', bi gatbe'.

²⁴ Na'll zejrene' le'e, leska' be'nn zan kwis nao, to llchi'd ake' Jesúsen'. ²⁵ Bixha radj be'nn ka' ren to no're, ba gok chllinn (12) iz llzoe' wa'a. ²⁶ Na' da xhen ba ballayrawe' ba bde'e rao wen rmell ka', gaxt xhen ba bene' bi llayakse', yezikre llak yillwe' ke'en. ²⁷ Bixha ka bénkzere' lloe' ake' xti'll Jesúsen', na'll zeje' jannawe' radj be'nn zan ka', na' jatane' xha Jesúsen'. ²⁸ Le kan' bza'ra'lle' lo ra'llda'we'n bne'e: “La' xhe'e na'ze lljatana' wayaktia'.” ²⁹ Bixha ka jatane' xhe'en, le brexhte wa'an llzoe'n, na' le gokbe'tere' ba bayake'. ³⁰ Na'

Jesúsen' le gokbe'tere' ka ben yel wak ke'en llin, na'll bayechje' llnnabre' be'nn zan ka':

—¿Non' bdan xha'n?

³¹ Na' be'nn ka' nak Le'e txhen na', lle ake' Le'e:

—Ba bre'kzero' kan' nao be'nn llchi'd ake' rwe'.
¿Bixchen nnabrizo' non' bdan xha'on?

³² Na'll bayechje' llwie' noxhan' bdankze xhe'en. ³³ Na'll lleb no'ren' do xhiztite', le ba bayakbe're' bayake' kwasro, na'll zeje' jache'k xhibe' rao Jesúsen', na' be'e di'll doxhente kan' goken. ³⁴ Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Xhi'nna', dan' nxenra'llo' na'n, ba basrá rwe', ka nake nna' ba bayako', bayejchga wen.

³⁵ Na' zete Jesúsen' lloe' di'llen', ka bllindokze bal be'nn za'a rill Jairon', be'nnen' nak be'nn wnebia' ke yoda'on, na'll lle ake' Jairon':

—Ba gotte xhi'nno'n, ¿bixchen nna llonllro' Maestron' zede?

³⁶ Bixha Jesúsen', ka benre' kan' bne be'nn ka', na' lle'e Jairon':

—Bi llebo', kon benlira'lle.

³⁷ Na' bi be'e latj no nnao Le'e, Pedro na'ze, na' Jacobo, na' Juan, be'nnen' nak bi'ch Jacobo.

³⁸ Na' byej ake' rill be'nnen'; ka blline'n, benre' llak llakia, lla'a be'nn llasbell ake' llak akre'. ³⁹ Ka byoe' lo yo'n lle'e leake':

—¿Bixchen llonre llakia bellre? Kere got bida'o no'r nin', taszbe'n.

⁴⁰ Na'll lltitje be'nn ka' Le'e. Na'll bachache' leake' lia're, na' bche'e xaxhna' bida'on, na' ren be'nn ka' nao Le'e na', na'll byoe' gan' xhoa bida'on. ⁴¹ Na' be'xe' ta'kbe', na' lle'ebe':

—Talita, cumi —da ni lle'nen nen: Bida'o no're ni llepa' rwe', bayas.

⁴² Le bayaste bida'o no'ren', na' le badatebe', na' bida'o no'ren' nakebe' chllinn (12) iz. Na' be'nn ka' llabán akre' kwis. ⁴³ Na' Jesúsen' go'tyoere' leake' notno ye ake' ka', na' golle' leake' we'e ake' da gao bida'o no'ren'.

6

Jesúsen' balline' Nazaret

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Na' baza'a Jesúsen' balline' ralle', na' nao be'nn ka' non Le'e txhen na'. ² Na' ka' bllin lla nba'nne ke be'nn Israel ka', byeje' lo yoda'on na' llroe're' leake'. Be'nn zan bzenay xti'lle'n, na' llabán akre' kwis, na'll ne ake':

—¿Ga jaxi'rize' dan' nnezre'n? ¿No be'rize le'e yel si'n ni? ¿Gaxha jaxie' yel waken' llayone' be'nn? ³ ¿Kere be'nn nin' nake' be'nn waxhí yay, xhi'nn María? Nombia'llo bi'che' ka', re Jacobo, na' José, na' Judas, na' Simón, na' ganni ni't zane' ka'.

Ke len na' bi gokra'll ake' wzenay ake' ke'e.

⁴ Na'll lle Jesúsen' le ake':

—To be'nn lloe' xti'll Dios, gateze llap ake' le'e bara'nne, zan ralle' ker no llejle' ke'e, ni bi'ch llwellje', ni lo yo' rille'.

⁵ Na' bi gok wroe're' yel wak ke'en, le bi byejle' ake' ke'en. To chopze be'nn ka' bayak, ka naken bxoá ta'ke'n yichj ake'. ⁶ Na' llabane Jesúsen' kwis ka naken chras bi byejle' ake'. Na' jate'e yell ka' yela' jaroe're' be'nn ake.

Jesúsen' bse'le' be'nn chllinn ka' jatixjwe' akre' xti'lle'n

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ Na'll goxh Jesúsen' be'nn chllinn ka', na' bse'le' chop wej ake', be'e leake' yel llnebia' ke'en nench wabej ake' no daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne. ⁸ Na' golle' leake' bibi go'x ake' ke tnez, kon toze yay da wchi'ch ake', na' bibi bzod go'x ake', ni yet xtir, ni mell. ⁹ Kon xher ake' na'ze wrej ake', na' chkwe'ze xhara'n ake' dan' nak ake' na'ze, na' bi go'x ake' ye to da yobre. ¹⁰ Na'll lle'e leake':

—Cha' to yo' ga llinre, ganna'ze sore llinthe yeza're rao yellen'. ¹¹ Cha' to yell ga llinre bi wreb ake' re', na' bi ye'n akre wzenay ake' xti'llren', lewalloj rao yellen', na' le wabibte bichte lo labre, nench na' wayakbe'e akre' da xhinnjen' llon ake'. Da li ganni nia' re', katen' llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nne, da xhen da sa'kzi' be'nn ki kerke be'nn ka' blla'a yell ka' re Sodoma ren Gomorra.

¹² Na'll bllach ake' llyixjwe' akre' be'nne, llaya'l wayat akre' ke da xhinnj ka' llon ake'n. ¹³ Na' llabej ake' daxi'o ka' yo' yichjra'llda'o be'nne, na' be'nn llak yillwe' llwat ake' leake' ceit, na' llayón ake' leake'.

Kan' gok bet ake' Juan be'nnen' bchoa nis
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Herodes be'nnen' llnebia' Galilean', benre' kan' llon Jesúsen', le doxhen ganna' ba lloe' ake' xti'lle'n. Na'll bne Herodesen':

—Juan, be'nnen' bchoa be'nn ka' nis, le'en ba babán radj be'nn wat ka', le'e nape' yel wak xhen, na'llen' llak llone' da ki.

¹⁵ Na' zjalla'a ye bal be'nn ne ake':

—Be'nn na'n re Elías, be'nn be'e xti'll Diosen' kana'n.

Na' ye bal ake' ne ake':

—To be'nn ka' lloe'je xti'll Diosen', o cha' kon to be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana' babán.

¹⁶ Na' Herodes na', ka nak llenre' kan' ne be'nn ka', na'll bne'e:

—Juan na'kzen', be'nnen' golla' be'nn ka' wchoy ake' yen na', le'en babán radj be'nn wat ka'.

¹⁷ Herodes na', goklle'e Juan na', na' bse'le' be'nn ka' be'x ake' le'e, na' bchej ake' le'e gden, na' broe' le'e rill ya. Bene' ka' xto'l dan' baka'a Herodesen' to no'ren' re Herodías, no'r ke Felipe bi'che' na', nench bazorene' le'e, goke' xho're'.

¹⁸ Le Juan na' lle'e le'e:

—Da xhinnjen' beno' baka'o xho'r bi'cho'n zore-noe'.

¹⁹ Na'll Herodías na', bwiere' Juan na', na' blle'nawe' le'e kat ga't latj gote' le'e, na' bi za'kere'.

²⁰ Herodes na', bllebe' gote' Juan na', le nnezre' nake' be'nn llon da li, nake' be'nn ke Dios, na' bdape' le'e nench ke lljet Herodíasen' le'e gan' yoe' na'. La'kze bi llejnie're' kan' ne Juan na', llawere' llzenaye' xti'llen'. ²¹ Bixha ka bllin lla ka btil Herodesen' iz, na' bene' to lnni, bene' wao nench bdaorene' be'nn ka' llnebia' ren le'en, na' ren be'nnen' nak xan waka'a ya ke'e ka', na' be'nn brao ka' lla'a Galilea na'; na' gok latj ke Herodíasen' kan' lle'nre' na'. ²² Bixha xhi'nn Herodías na', nakbe' to bi no're byo'be' gan' llak lnnin', na' jaya'be'; na' Herodesen' bayazra'lle' kwis kan' bya'be'n, leska' be'nn ka' lla'rene'n, llawé akre' kan' bya'be'n. Na'll lle reyen' bi no'ren':

—Na' bnnab bitteze lle'nro', na' gonna'n.

²³ Na' bchebe', lle'ebe':

—Kon da nnabo' gonna'n, la'kze cha' nne'o achj da ka' gan' llnebia' ni.

²⁴ Na'll ballojdobe' jaye'renbe' xhna'be'n di'lle llebe le'e:

—¿Bi ka wnnabra' Herodesen'?

Na'll lle xhna'be'n lebe':

—Bnnab yichj Juan na', be'nnen' llchoa be'nn ka' nis.

²⁵ Na'll bayo'dobe' gan' lli' reyen', llebe' le'e:

—Lle'nra' yichj Juan na', be'nnen' llchoa be'nn ka' nis nna'stek, na' bxoan to lo ye'nn nllirj.

²⁶ Herodesen' gokre' kwis ka benre' bne bi no'ren' ka', na' lle'n ke lle'nre' bzoe' di'll kan' gollebe', le ba bchebe' rao yeolol be'nn ka' lla'a ren le'e txhen na', we'ebe' dan' bnnabbe' na'. ²⁷ Le base'lte reyen' to waka'a ya nench jachoye' yen Juan na'. ²⁸ Ka bllin waka'a yan' lo rill yan', na' bchoye' yen Juan na', na' baxoe'n to lo ye'nn nllirj, na' zano'xe'n, na' be'en bi no'r na'; na' bi no'r na' bayoe'tebe'n xhna'be'.

²⁹ Ka bene be'nn ka' non Juan na' txhen kan' ba gok na', na'll bye'j ake' jaxhi'i ake' kwerp ke'en jakwa'ch ake'n.

Jesúsen' bwawe' ga'y mir be'ne

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Bde na', ballín postl ka' gan' zo Jesúsen', na' be'rén ake' Le'e di'll kan' jen ake'n, na' kan' jaze-jnie' akre' be'ne xti'lle'n. ³¹ Na'll lle'e leake':

—Ledá, lecho'o to latj dach ganna' yezi'ra'll-llo choll.

Bne'e ka', le be'nn zan na', lledi' leake' to ni ke llakze latj gao ake'. ³² Na'll byo' ake' to lo barco zjak leakze' bllin akte' to latj ga nono llra'. ³³ Na't

be'nn zan bre'e kan' bza'a ake'n, bayombia' ake' Jesúsen'. Na' yell ka' zjalli' awlloze, be'nn zan bllach zjakdo ake' kon nia' ake', ba lla'a akre' ka bllin ren Jesúsen' be'nn ka' nche'n, na' badil ake' Le'e. ³⁴ Ka balloj Jesúsen' lo barcon', bre're' be'nn zan kwis ba lla'a akre' ganna', na' baya'chra'lle' leake', le lla'a ake' ka lla'a xhi'r da'o ba nono llra' xan, na'll bzorawe' da zan broe're' leake'. ³⁵ Bixha ka ba llonen ba wlle', jabi'y be'nn ka' non Le'e txhen na', lle ake' Le'e:

—Letek gale na't ganni naken ga nollno llra'.

³⁶ Goll be'nn ka' lljayake' nench lljake' gan' lla'a be'nn ka' llen lyi'xe, na' yell da'o ka' zjalli' do na'ze, lljaxi'i ake' da gao ake', le bibi no'x ake' da gao ake'.

³⁷ Na'll ballie' xti'll ake'n lle'e leake':

—Re', lewe'e ake' da gao ake'.

Na'll lle ake' Le'e:

—¿Ga lljaxi'to' mell ke chop gayoa (200) lla llin, na' lljaxi'to' da gao be'nn ki?

³⁸ Na'll lle'e leake':

—¿Bale yet xtir no'xre? Lewiachke.

Na'll bwia ake', na'll lle ake' Le'e:

—De ga'y yet xtir, na' ye chop belya'.

³⁹ Na'll golle' leake' kwe' ake' kwen kwen rao yi'xen'. ⁴⁰ Na'll brekw ake' to gayoa (100) wej ake', na' do chiyon (50) wej ake'. ⁴¹ Na'll bxhie' ga'y yet xtir ka', na' bel ka' ye chope. Na'll blis rawe'n llwie' yebáre benla'ye'n, na'll bxhoxhjen be'e be'nn ka' non Le'e txhen na', na' bdislas ake'n. Leska' bdislas ake' bel ka' chop, rao yeolol be'nn ka'. ⁴² Na' ka badao yeolol akte', na' berj aktere' kwasro. ⁴³ Na' batop ake' da la'o ka', na' goken ke

do chllinn (12) llom, ren bel ka' бага'nnen'. ⁴⁴ Na' be'nn ka' bdaon' nak ake' ka do ga'y mir be'nne.

Jesúsen' bze'e rao nisda'on
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Na'll le gollte Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen na', wayo' ake' lo barcon' wabiarao ake', lljayake' Betsaida yellen' lli' chla' nisda'on, chak nna na'y Le'en llawe' be'nn ka' nez. ⁴⁶ Bixha ka bayoll bawe' be'nn ka' nezen', byeje' rao ya' je'rene' Diosen' di'lle. ⁴⁷ Na' ka golen, barcon' zayo' be'nn ka', ba dan kllol nisda'on, na' Jesúsen' ye toze de'e rao yo billen'. ⁴⁸ Na' bre're' ka llakdil ren be'nn ka' llsa'a ake' barcon', le be'n za'n krere; ba llonten balze kate zayeje' gan' lla'a ake'n, zayeje' to rao nisen', lle'nre' yedie' rao ake'. ⁴⁹ Bixha ka bre'e akre' Le'en zayeje' rao nisda'o na'n, gok akre' cha' bxen na', na'll besia' ake'. ⁵⁰ Le yeolol ake', ka ba bre'e akre' Le'en blleb ake'. Na'll balwille' leake' lle'e leake':

—¡Legón war, nada'n, bi llebre!

⁵¹ Na'll bayepe' lo barcon' gan' lla'a ake'n, na'll le brexhte be'n, na'll llabán akre' kwis. ⁵² Le nna llon ake' yel wan dan' bwawe' be'nn ga'y mir ka', bi llejnie' akya'nnre', le nna nchole yichjra'llda'o ake'n.

Jesúsen' bayone' be'nn zan gan' nzi'i Genesaret
(Mt. 14:34-36)

⁵³ Ka bayoll bla'y ake' nisda'on, bllin ake' gan' nbane Genesareten', na' balloj ake' lo barcon'. ⁵⁴ Ka balloj ake' lo barcon', le bayombia' akte' kaze Jesúsen'. ⁵⁵ Na'll bllachdo yeolol be'nn yell ka' gan' nbane Genesareten', za'krén ake' be'nn we'e ka',

nlen ake' leake' do ka nak gan' xhoa ake' na'. Na' jwa'a ake' leake' kon ga nnez akre' zo Jesúsén'.
⁵⁶ Na' kon gan' ll-lline' do yell da'o ka', do yell xhen ka', do lyi'xe llni't ake' be'nn we'e ka' do tnez; na'll lla'tyoe akre' Le'e, we'e latj la' kan akze' lloa' xhe'e, na' yeolol be'nn ka' llgan Le'en llayak akte'.

7

*Di'll zban ll-lloj lloa'llon' ll-llonen gak
 ra'llda'ollon'yall rao Dios*

(Mt. 15:1-20)

¹ Bal be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ley dan' bzoj da Moisésén' be'nn ka' za'k Jerusalén na', jabi'y ake' gan' ze Jesúsén'. ² Ka bre'e akre' bal be'nn ka' non Jesúsén' txhen bi bna'a ake' zan ras kan' llon leake' kat gao ake', na'll bdao ake' xhia.
³ (Le be'nn fariseo ka', na' yeolol be'nn Israel ka', nao ake' kile'llo dan' bsd xoxxta'o ake' ka', llaya'l wna'a ake' zan ras to kwen to kwen kat gao ake'.
⁴ Leska' kat llallín ake' lljake' lao ya'a, cha' bi wna'a ake' kwasro bi gao ake'. Leska' llayiblolj ake' no xchinraz ake' de ya, llayib ake' no tas, no leo, no ye'se de ya, na' ren ga llxhoa ake' lltas ake', da zan da ka' nao ake'n.) ⁵ Na'll be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén' bnnab akre' Le'e:

—¿Bixchen bi llon be'nn ka' non rwe' txhen kan' ben xoxxta'ollo ka', bi llna'a ake' weltze toto kwe' ake' gao ake'?

⁶ Na'll lle Jesúsén' leake':

—¡Re' be'nn chop rao nakre! Da likzen' bzoj da Isaíasén' ke re' kana', kan' bne'e:
 Be'nn ki llon ake' nada' xhen kon lloa' ake' naze',

kere lloe'rao ake' nada' do yichj do ra'll ake'n.

⁷ Bibi za'k dan' lloe'rao ake' nada'n,
ka nak llroe' llsed akre' da bayirjla'll
be'nnachzen'.

⁸ Ka'n llonre llkwasre di'll bia'a ke Xanllo Diosen'
ka'le, na' lloe'la'llre llonre da bayirj be'nnach, ka
nak llayibre zan ras no leo, no tas keré, na' lli'
yichjre llonre da zan ka da ki.

⁹ Leska' lle'e leake':

—Llbej yichjre dan' ne Diosen' gonre nench
nnaore dan' bayirjla'll be'nnach. ¹⁰ Zan ka nak
da Moisésen', ki bzoje' xti'll Diosen': “Llaya'l gap
xaxhna're bara'nne”, na' “Be'nnen' yichjbie' ke
xaxhne'e llaya'l gate'.” ¹¹ Zan re' nere: “Kon dan'
ye ake' xaxhna' ake': Bibi de gonna' gakrena're', le
yeolol da de kia' naken dan' nzi'i Corbán” (lle'nen
nen ba bena'n rallna'a Diosen'). ¹² Kone ka' lloe're
latj bi gakerén be'nn ka' xaxhna' ake'. ¹³ Kone
ka' llbekre ka'le dan' ne Diosen', na' naore dan'
bkwa'nn da xozxta'ore ka', na' llonre yela' ka nak
da ki.

¹⁴ Na'll goxh Jesúsén' be'nn zan ka', na' lle'e
leake':

—Lewzenay ke kan' nia' ni yeololre, na'
lechejnie'. ¹⁵ Kere da ka' lle'j llao be'nn ka', llon
leake' gak ake' be'nn wen da xhinnj rao Diosen'.
Da xhinnj ka' ll-lloj lo yichjra'llda'o ake' na'n, len
na' llonen leake' be'nn wen da xhinnj. ¹⁶ Re' zo
nay da yénere, lewzenay.

¹⁷ Ka baza'a Jesúsén' gan' lla'a be'nn zan ka', na'
byoe' yo', na'll bnnab be'nn ka' non Le'e txhen na',
akre zejen dan' bayoll bne'en. ¹⁸ Na'll lle'e leake':

—¿Leska' re' bi llejnie're dan' nia'? ¿Bi llejnie're
kere dan' lle'j llao be'nn ka' llon leake' be'nn wen

da xhinnj rao Diosen'? ¹⁹ Le dan' lle'j llao ake'n kere llo'n lo yichjra'llda'ollo, llejen lo le'llo choll, na' lladeten.

Bne'e ka', nench broe're' yeolol yel wao naken wen gaollon. ²⁰ Na'll bne'e da yobre:

—Dan' ll-lloj yichjra'llda'o be'nn ka', len na' llon leake' be'nn wen da xhinnj. ²¹ Le lo yichjra'llda'o ake' na'n, ll-llach da xhinnjen' llwia ake' gon ake'n, na' llzoa xto ake', na' llzorén lwellj ake' la'kze bi nchayna'a ake', na' llaso't ake' be'nn; ²² na' llban ake', na' llzera'll ake' mell ke be'nn yobre, na' llon ake' da xhinnj, na' lloe' ake' di'll wenra'lle, na' llon ake' da nak zdo', na' llaxhe' akre' be'nn, na' llyirj ake' xti'll be'nn, na' nak ake' be'nn ya'ra'lle, llon ake' da ke llaya'l gon ake'. ²³ Yeolol ka nak da xhinnj ki, ll-llach lo yichjra'llda'o be'nnachen', na' llonen le'e be'nn wen da xhinnj rao Diosen'.

To no'r bi nak be'nn Israel benlira'lle' Jesúsén'
(Mt. 15:21-28)

²⁴ Na' baza'a Jesúsén' zayeje' gan' nbane yell ka' re Tiro na' Sidón. Na' byoe' to lo yo' bi gokra'lle' nneze be'nn cha' ganna' blline', bixha bi gok kwa'che'. ²⁵ Le bnnezte to no're, to be'nn zo to xhi'nné' no're, bin' yo' daxi'o. Na'll zejdoe' jache'k xhibe' rawe'n. ²⁶ Na' no'r na', bi nake' be'nn Israel, nake' be'nn yell gan' nzi'i Sirofenicia; go'tyoere' Jesúsén' yebeje' daxi'on yo' xhi'nné'n. ²⁷ Bixha Jesúsén' lle'e le'e:

—Zga'tek llaya'l we'llo latj yerje xhi'nnllo ka', le bi naken wen si'rizllo dan' llao akbe'n, wza'l-llon rao be'kw ak.

²⁸ Na'll balli'i no'ren' xti'llé'n, lle'e Le'e:

—Ka' naksen, Xa, zan wakse gao akba' bla' da'o ka', llexj gan' llbe' xhi'nnllo ka'.

²⁹ Na'll lle Jesúsén' no'ren':

—Da li kwis kan' ne'on. Bayej na', ba ballojte daxi'on yo' yichjra'llda'o xhi'nno' no'ren'.

³⁰ Bixha ka balline' rille'n, ba ballojte' daxi'on yo' xhi'ne'n, na' ba xhoatebe' wen gan' lltasbe'n.

Jesúsén' bayone' to be'nn kwell be'nn bi llak nne'e

³¹ Bde na' baza'a Jesúsén' gan' nbane Tiron', badete' gan' nbane Sidón, na' gan' nbane Decápolis ballinte' lloa' nista'o Galilea. ³² Na' jwa'a ake' to be'nn kwell, na' be'nn ni bi llak nne'e, na'll lla'tyoe akre' Jesúsén' la' wxoaze ta'ke'n yichje'. ³³ Na'll brej Jesúsén' le'e toze' radj be'nn ka', na' bche'e le'e ga yobre, na'll bzeb xhbene' lo nay be'nnen', na'll bxheje' xhe'n, na' bdane' roll be'nnen'. ³⁴ Na'll blis rawe'n llwie' yebáre, llabanre', na' lle'e be'nnen':

—¡Efata! —Lle'nen nen: ¡Bayarje!

³⁵ Na' le bayarjte nay be'nnen', leska' bayak rolle'n, na' gok banne'e kwasro. ³⁶ Na'll goll Jesúsén' leake' notno ye ake' kan' bayone' be'nnen'. Na' la'kze golle' leake' ka', yezikre lloe' be'nn ka' di'lle. ³⁷ Na' le llabane be'nn ka', ne ake':

—Le wen ba bene', llakte' llone' nench yeyene be'nn kwell, na' be'nn ka' bi llak nne'e, llanné ake'.

8

Jesúsén' bwawe' tap mir be'nne
(Mt. 15:32-39)

¹ To lla ka badop be'nn zan kwis, na' be'nn ka' bi de da gao ake', na' Jesúsen' goxhe' be'nn ka' non Le'e txhen na', lle'e leake':

² —Llaya'chra'lla' be'nn ki, ba gok chonn lla lla'rén ake' lli'o, na' bibi de gao ake'. ³ Na' cha' yese'l ake' ka'ze, nxholl chaz ake' da xchol do tnez, le bal ake' za'a ake' zi'te.

⁴ Na'll lle be'nn ka' Le'e:

—¿Ga lléello da gao yeolol be'nn ki? Gan' zollo ni naken to latj dach ga bibi dekze chras.

⁵ Na'll bnnabre' leake':

—¿Bale yet xtir no'xre?

Na'll lle ake' Le'e:

—Gallen.

⁶ Na'll golle' be'nn zan ka' kwe' ake' rao yo, na'll bxhie' gall yet xtir ka', na' be'e yel llioxken ke Dios; na'll bzorawe' llxhoxhjen, na'll be'e be'nn ka' non Le'e txhen na', na' leake' jalek ake' ga'a yet xtir ka' rao be'nn zan ka'. ⁷ Leska' de ye to chop bel da'o ak, na' benla'yeba', na' be'eba' leake' nench bdis akeba'. ⁸ Ka gok bdao ake', berj aktere' kwasro, na' batop ake' da la'o ka' бага'ne, na' goken ye gall llo. ⁹ Na' be'nn ka' bdaon', nak ake' ka do tap mire. Bayoll na', na'll base'e leake'. ¹⁰ Na' bayoe' lo barco ren be'nn ka' non Le'e txhen na', ballín akte' gan' nbane Dalmanuta.

Bnnab ake' Jesúsen' gone' to yel wak da re'e akre' (Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Na' be'nn ka' nzi'i fariseo bzorao ake' lla'dyi' ake' Le'e di'lle, llnnab ake' gone' to yel wak da yebán akre', na'll re'e akre' cha' da li zerén Diosen' Le'e. ¹² Na' Jesúsen' gokre' to lo ra'llda'we', bne'e:

—¿Bixchen llnnabre to da re'tere nench nnézere cha' Diosen' bse'l nada'? Di'll li nia', bi wroe'ra' re' dan' llnnabren'.

¹³ Na' bkwa'nne' leake', na' bayoe' lo barcon' zayeje' ye chla're nisda'on.

Dan' llzejnie' be'nn fariseo ka' naken ka kwa binn (Mt. 16:5-12)

¹⁴ Be'nn ka' non Jesús'en' txhen gonra'll ake' go'x ake' da gao ake', ti'chga yet xtir no'x ake' lo barcon'. ¹⁵ Na'll lle Jesús'en' leake':

—Lewiá ke si'rizre kwa binn ke be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llon txhen Herodes na'.

¹⁶ Na'll bzorao lloe'rén lwellj ake' di'll, ne ake':

—Dan' bi no'xlo yet xtir na'n ne'e ka'.

¹⁷ Na' Jesús'en' gokbe're' ka di'llen' lloe'rén lwellj ake'n, na' lle'e leake':

—¿Bixchen lloe're di'll ke dan' bi no'xre yet xtir na'? ¿Bi nna chejnie're bi zejen dan' nia' ka'? ¿Nchole yichjra'llda'oren'? ¹⁸ ¿Zote raore, na' bi llre're? ¿Zote nayre, na' bi llénere? ¿Bi lljadinra'llre kan' ba broe'ra' re' yel wak kia'n? ¹⁹ Kan' bwawa' ga'y mir be'nne ren ga'yze yet xtir, ¿bale llom da la'o batopre?

Na'll lle ake' Le'e:

—Chllinnen (12).

²⁰ —Leska'n kone gall yet xtir na', bwawa' tap mir be'nne. ¿Bale llom da la'o batopre?

Na'll ne ake':

—Gallen.

²¹ Na'll lle'e leake':

—¿Bi nna chejnie're kan' nia'?

Jesús'en' bayone' to be'nn lchol gan' nzi'i Betsaida

²² Ka bllin ake' gan' nzi'i Betsaida na', le jwa'a akte' to be'nn lchole rawe'n, na' go'tyoe akre' Jesúsén' cha' kane' le'e. ²³ Na'll le be'xte' ta'k be'nn lcholen', na' breje' le'e yell. Na' btope' xhe'n rawe'n, na'll bxoá ta'ke'n yichje', na' llnnabre' le'e cha' llre're' ra'te. ²⁴ Na' be'nnen' nak be'nn lcholen' lle'e Le'e:

—Llre'ra' be'nn ka' nak ake' ka yay, na' za'a ake'n.

²⁵ Na'll bda'a ta'k Jesúsén' rawe'n da yobre, na' bene' nench bare're', na' gok bare're' kwasro.

²⁶ Na' base'le' le'e rille', lle'e le'e:

—Bi lljada'o lyell, na' notno we'reno' di'll kan' bayona' rwe'n.

Pedron' bne'e Jesúsén' nake' Cristo be'nnen' bse'l Diosen' llnbie'

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Na' le byejte Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'e txhen yell da'o ka' zjalli' do gan' nbane Cesarea de Filipo. Ka zjake' tnez na'n, bnnabre' be'nn ka' nao Le'en:

—¿Bi ne be'nn ka' noxha nada'?

²⁸ Na'll balli'i ake' xti'lle'n lle ake' Le'e:

—Bal ake' ne ake' rwe'n Juan be'nnen' bchoa nis. Na' ye bal ake' ne ake' Elíasén'. Ye bale' ne ake' nako' to be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana'.

²⁹ Na'll lle'e leake':

—¿Bixha ne re'? ¿Noxha nada'?

Na'll lle Pedron' Le'e:

—Rwe'n Cristo be'nn bse'l Diosen'.

³⁰ Na'll golle' leake', nono we'ren ake' di'll chat Le'en Cristo.

Jesúsén' bzorao llyixjwe're' gate'

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Ka bzorao Jesúsen' bzejnie're' leake' kan' gak ke'en, lle'e leake':

—Dekz de wsa'kzi' ake' nada', naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach. Be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', na' bxoz wnebia' ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', bi cho'ra'll ake' nada', na' got ake' nada', na' wayón lla na', wabana'.

³² Kwasro llzejnie're' leake' kan' gak ke'en. Na'll brej Pedron' Le'e radj be'nn ka', bzorawe' dile' Le'e dan' ne'e ka'. ³³ Na' Jesúsen' bayechje' ll-wiateze' be'nn ka', benre' Pedron' znia lle'e le'e:

—¡Babi'y ka'le, llonzo' ka llon daxi'ore! Bi llbek yichjo' dan' lle'ne Dios, llbek yichjo' dan' lle'ne be'nnachre.

³⁴ Na'll goxhe' be'nn ka' non Le'e txhen, na' yezikre be'nn ka' nao Le'en, na' lle'e leake':

—Noteze be'nne cha' lle'nre' gake' nada' txhen, llaya'l wsanra'll kwine', na' gone' ka to be'nn noa' cruz ke'e, na' nawe' nada'. ³⁵ Noteze be'nn lle'nre' yesrá yel nban ke kwine' yellrio ni, wnite'n, na' noteze wnít yel nban ke'en ni kia' nada', na' ni ke xti'lla' na', le'en ga't yel nban zejlikane ke'e. ³⁶ ¿Bixha za'ken na', cha' to be'nne gone' gan doxhente da de rao yellrio, na' kweyie', bi ga't yel nban zejlikane ke'e? ³⁷ ¿Bi kone ga'we' yel nban na'? ³⁸ Noteze be'nne cha' waye're' ni kia' nada', leska' ke xti'lla'n rao be'nn wen da xhinnj ka' lla'a nna', be'nn ka' ba bsanra'll Dios, leska' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, waye'ra' ke be'nn ka' katen' yeda' nsa'a yel banez ke Xa' Diosen' kate yedrena' angl ke'e ka'.

9

¹ Leska' lle Jesúsén' leake':

—Di'll li nia' re', balre lla'a ganni nna', nna nbanre kate llin lla re're Diosén', wroe' yel wak xhen ke'en kan' llnebie'n.

Jesúsén' goke' ka to beni'

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Bde xop lla, goxh Jesúsén' Pedron', na' Jacobon', na' ren Juan na', na' bche'e leake' to rao ya' sibe, na' nollre no bche'e ake'. Na' llwia akte' na', kate blla'a yichjrao Jesúsén'. ³ Na' xhara'ne'n goken llaktit, goken llich kwis ka'kze beye, ni to nono gakse gon len kan' goken na', la'kze llebraz chiben. ⁴ Na' bre'e akre' da Elías ren da Moisés lloe'rén ake' Jesúsén' di'lle. ⁵ Na'll Pedron' lle'e Jesúsén':

—Maestro, le wen zollo ganni. Na' gonto' chonn yo' de yixh, to ko'o rwe', na' to ke Moisés, na' ye to ke Elías na'.

⁶ Na' ni ke llakbe'zre' bin' ne'e, do llebtit ake' dan' llre'e akre'n. ⁷ Kat blle' to bej gan' lla'a ake'n byechjen leake', na' lo bej na', ben akre' bne Diosén':

—Be'nn nin', xhi'nna' nllie'ra', llaya'l wzenayre ke'e.

⁸ Ka bwiado ake' da yobre nollno bre'e akre'. Ye toze Jesúsén' ze.

⁹ Ka llayetj ake' le' ya' na', golle' leake' bi we'e ake' di'll ka dan' bre'e akre'n, lle'e leake':

—Kat yebana' radj be'nn wat ka', nada' naka' Be'nn Gorj Radj Be'nnach, kana'll wak we're di'll ka'.

¹⁰ Na' ka' ben ake', bi be'e ake' di'll, na' bi byejnie' akre' dan' golle' leake' dan' yebane' radj be'nn wat ka'. ¹¹ Na'll bnnab akre' Le'e:

—¿Bixchen nerize be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', zga'tek da Elías na'n de yede' yellrion' ka za yedre Criston'?

¹² Na'llen' ballie' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Da likzen' zga'tek da Elías na'kze yede' nench yewe' xhnneze dan' llak rao yellrio; leska' nyojen ka nak Be'nnen' Gorj Radj Be'nnachen' wsa'kzi' ake' Le'e, na' gon ake' Le'e kaze. ¹³ Ni nia' re', ba bedkze da Elíasen', na' ben akre' le'e kon ka nen ke ake', le kan' ba nyojkzen gak ke'e.

Jesúsen' bayone' to bida'o yo' daxi'o
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Bixha ka ballín Jesúsen' gan' lla'a be'nn ka' yela' non Le'e txhen na', bre're' be'nn zan nechj leake', na' zjazé be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen' llakyollrén ake' leake'. ¹⁵ Kate bre'e akre' Le'en llabán akre', na'll jakdoe' jawap ake' Le'e lliox. ¹⁶ Na'll bnnabre' leake':

—¿Bi ken llakdilrenre be'nn ka'?

¹⁷ Na' blloj to be'nne radj be'nn zan ka', lle'e Jesúsen':

—Maestro, ganni nchia' to xhi'nna' yo'be' daxi'o, na' nonen lebe' blloj. ¹⁸ Kon ka zezbe' llo'xen lebe' llxizen lebe', llarj pep blli'n lloa'be', na' llaoxoxj laybe', na' zjazé llyechbe'. Na' golla' be'nn ka' non rwe' txhen na', cha' yebej ake' daxi'on, na' bi gok ake'.

¹⁹ Na'll lle Jesúsen' leake':

—¡Re' nakre be'nn zid bi llejle're! ¿Bate zerena' re'? Na' nara'chk ye arte soera' serena' re'. Ledá wa'a bida'on ganni.

²⁰ Na'll jwa'a ake' bida'on, bixha daxi'on yo' bida'on, ka bre'en Jesúsén' bxizen bida'on res kwis, bzalen lebe' lltolen lebe', llalj pep blli'n lloa'be'. ²¹ Na'll llnnabe' Jesúsén' xabe'n:

—¿Artxha ba gok llonen lebe' ki?

Na'll lle'e Le'e:

—Ka nakbe' bida'ote. ²² Na' da zan ras ba bzalen lebe' do lo yi' do lo nis, to lle'nen wleyi'n lebe'. Cha' rwe' wak wayonobe', na' baya'chra'll neto' bayonbe'.

²³ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Wakse kon cha' llonlira'llo', be'nnen' llejle'n wakse dan' llnnabe'n.

²⁴ Le balli'te xa bida'on xti'lle'n, lle'e Le'e:

—¡Llejlia'; gokrén nada' gonlira'lla' yezikre!

²⁵ Ka bre'e Jesúsén' ba lla'll be'nn zandle, na'll bdile' daxi'on yo' bida'on lle'en:

—Daxi'o, rwe'n nono' bida'on blloje na' nkwellbe', na' llepa' rwe' yellojo' chras lo yichjra'llda'o bida'on. Bsanbe', na' bill wayo' yichjra'llda'obe'n da yobre.

²⁶ Daxi'on besia'n, na' ye to bxizen bida'on zi'llo, na'll ballojen; ka'kze bi wat bkwa'nnen lebe'. Ka bre'e be'nn ka' lla'a na', na'll ne ake':

—Baje gotbe'n.

²⁷ Na' Jesúsén' be'xe' ta'kbe'n balisebe', bazolla'tebe'.

²⁸ Na'll ka byo' Jesúsén' lo yo', be'nn ka' non Le'e txhen na', jannab akre' Le'e to wraze', lle ake' Le'e:

—¿Bixchen bi gok netzto' yebejto' daxi'on?

²⁹ Na'll lle'e leake':
 —Nench gak yebejre ka daxi'on llon ki, llaya'l
 we'la'llre yelwillre Diosen' na' gonre was.

Jesúsen' bdixjwe're' da yobre gate'

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Ka baza'a ake' ganna', badé ake' gan' nbane
 Galilea, na' Jesúsen' bi gokra'lle' no nneze cha' de'e
 ganna'. ³¹ Le llzejnie're' be'nn ka' non Le'e txhen
 na', lle'e leake':

—Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, dekz de
 gaka' rallna'a be'nne ka' llwie nada' got ake' nada',
 na' yeyoll got ake' nada', na' yeyónn lla yebana'.

³² Na' be'nn ka' chras bi byejnie' aksere' bi ken
 ne'e ka', to lleb akze' wnnab akre' Le'e.

*Gokyll be'nn ka' non Jesúsen' txhen nore nakll
 be'nn brao*

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Na' bllin ake' Capernaum, ka ba zo ake' yo' na',
 bnnabe Jesúsen' leake':

—¿Bi di'llen' lloe'zre beche?

³⁴ Leake'n bibi bne akse', to bze ake' llize llak
 zban akre', le ka bechre za'ke tnez na'n, llakdil
 ake' noren' nakll be'nn brao. ³⁵ Na'll blle' Jesúsen',
 na' goxhe' be'nn chllinn ka', na' lle'e leake':

—Kon to re' cha' lle'nere gakre be'nn brao,
 llaya'l gakre ka to be'nn bibi za'ke ga zeraoze, na'
 gakre be'nn wzenia'na'a lwelljre.

³⁶ Na'll goxhe' to bida'o, bze'ebe' kllol ake'n, na'
 bde'lebe' lle'e leake':

³⁷ —Noteze be'nne gonre bida'o wen, ni kia'
 nada', nadkza'n llonre' wen chet ka', na' be'nne
 llone' wen ren nada', kere nada'n llonre' wen,
 be'nnen' bse'l nada'n llonre' wen.

Be'nne bi llwie lli'o, txhen na' llone' lli'o
(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Na'll Juan na', lle'e Jesús'en':

—Maestro, bre'to' to be'nn llabeje' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne kone ra'o rwe', na' bi none' lli'o txhen, na' golltoe' bi gone' ka', le bi nawe' lli'o.

³⁹ Na'll lle Jesús'en' leake':

—Bi wllonre gone' ka', cha' to be'nne llone' yel wak llwa'le' ra'a, zeje di'll txhen na' llone' nada', bi gak nne'e krere kia'. ⁴⁰ Cha' to be'nne bi llwiere' lli'o, txhenkzen' nake' lli'o. ⁴¹ Noteze be'nne cha' gone' la' txhi'ye nis ye'jre, ni ke dan' nonre nada' txhen, da li nia' re', bi nnitrao ka nake dan' gon ake'n.

Llaya'l wiallo ke wlli'yllo be'nne gone' da xhinnj
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Leska' bne Jesús'en':

—Noteze be'nn gone' bix to bida'o ki nxenra'll nada' gonbe' da xhinnjen', naktere wen wchej ake'yene' to yej yich, na' lljaza'l ake'le'e lo nisd'a'o, kerke da gone' bix to bida'o ki. ⁴³ Cha' to ta'kre llxhoben re' gonre da xhinnjen', wenre chenak wchoyren, kerke da gonre da xhinnjen', wenre yellinre gan' de yel nban na', yallj chla' ta'kren', kerke da zo llopten wayejre lo gabil ga lla'lnninn yi' da nono soekze yesor len. ⁴⁴ Ganna' lla'a wara'o ba bi llat, leska' yi' da bi llayore. ⁴⁵ Cha' nia'ren' llxhoben re' gonre da xhinnjen', wenre chenak wchoyren, kerke da gonre da xhinnjen', wenre yellinre gan' de yel nban na', yallj chla' nia're, kerke da zo llopten wayejre gabil ga lla'lnninn yi' da nono soekze yesor len. ⁴⁶ Ganna' lla'a wara'o ba bi llat, na' yi' da bi llayorkze. ⁴⁷ Cha'

dan' llre'e raoren' llxhoben re' nench gonre da xhinnjen', wenre chenak kweyre yejraoren', kerke da gonre da xhinnjen', wenre yedo'lere gan' llnebia' Diosen' kon ren chla'ze raoren', kerke da zo llopten yese'le' re' gabil. ⁴⁸ Ganna' lla'a wara'o ba bi llat, na' yi' da bi llayore.

⁴⁹ 'Yeolol be'nne te ake' gak ake' prueb, na' yeololte be'nn wayón kwine' rallna'a Dios, gak ake' ka da nwe'e ze'de. ⁵⁰ Da wen ze'den', zan cha' nit yel zna' ken, billbi de gonre nench wayaken zich. Na' legón re' ka ze'd na', legón da wen, na' lesorén lwelljre wen.

10

Jesúsen' broe're' bi naken wen wsan xho'r xhyio be'nne

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Bde na', bza'a Jesúsen' Capernaum, na' byeje' gan' nbane Judea, bala'ye' ye chla' yeo Jordán na'. Na' da yobre bllay be'nn zan kwis gan' zoe'n, na' bzorawe' llzejnie're' leake' kan' llonkze'. ² Na' bal be'nn fariseo ka' jabi'y ake', na' llnnab akre' Le'e cha' naken wen be'nn ka' nchayna'a wsan no'r ke ake'. Lle ake' Le'e ka', le lle'n akre' kwej ake' Le'e di'll nench akre nne'e. ³ Jesúsen' lle'e leake':

—¿Akxha ne ley dan' bzoj da Moisésen'?

⁴ Na'll bne ake':

—Da Moisésen' be'e latj wsanra'll lwellj ake', na' chaste to yich we'n di'll bara'a ake'.

⁵ Jesúsen' ballie' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Yel yichjra'llda'o zid keré na'n, be'e da Moisésen' latj gonre ka'. ⁶ Zan da nell ka bxhe yellrion', “Diosen' bene' be'nn byio ren no're.”

⁷ Ke len na' bne'e: "Be'nn byio yere'e kwit xaxhne'e, na' sie' no're, ⁸ na' chop ake' gak ake' ka toze be'nn." Na'llen' bill nak ke ke ake', ba nak ake' toze be'nn. ⁹ Ke len na', be'nn ba bko'd Diosen', bi gak yela'a be'nnach leake'.

¹⁰ Ka ballín ake' yo' na', be'nn ka' non Le'e txhen na', bnnab ake' da yobre kan' goll be'nn ka' Le'en.

¹¹ Na'll lle'e leake':

—Noteze be'nn cha' wsanra'll xho're', na' sie' ye to no'r yobre, da xhinnj xhen na' llone' ke xho're', llonkze' ka be'nn zo xto. ¹² Leska' no'ren' cha' wsanra'll xhyiwe', na' sie' ye to be'nn yobre, leska' llonkze' ka be'nn zo xto.

Jesúsen' benla'ye' bida'o ak

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Na'll jwa'a ake' bida'o ak rao Jesúsen' nench kane' yichj akbe', na' be'nn ka' non Le'e txhen na', ben akre' be'nn ka' znia. ¹⁴ Ka bre'e Jesúsen' kan' llon ake'n, goklle'e leake', na' golle' leake':

—Lewe'e latj yed bida'o ka' rawa' ni, bi wllonre; le be'nn ka' nak ka bida'o ki, leake'n nak Diosen' txhen be'nn llnebia'. ¹⁵ Da li nia're', noteze be'nn cha' bi gone' ka llon bida'o ki nxenra'll akbe' nada', ni ke gakze' gake' Diosen' txhen be'nnen' llnebia'.

¹⁶ Na'll bde'le' toto bida'o ka', bxo'a ta'ke'n yichj akbe'n, na' benla'ye' leakbe'.

Be'nn we'o nak be'nn wnía'

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Ka bro' Jesúsen' nez, zejdo to be'nn we'o jache'k xhibe' rawe'n, na' llonnabre' Le'e:

—Maestro, nako' be'nn wen kwis, ¿akre gona' nench ga't yel nban zejlikane kia'?

¹⁸ Jesúsén' golle' Le'e:

—¿Bixchen llezo' nada' be'nn wen? Nono be'nn wen llra', toze Diosen' nak be'nn wen. ¹⁹ Rwe' nnezkzro' bin' ne Diosen' gonllo: “Bi tareno' wde wdere no're, bi gako' be'nn wen xhia, bi kwano', bi wxoa'o da xhinnj ko'll be'nne da bi bene', bi siye'o, bdap bara'nn xaxhna'o.”

²⁰ Na'll lle'e Le'e:

—Maestro, yeolol da ki llona' ka nna naktia' xkwi'dte.

²¹ Na'll Jesúsén' bwie' le'e, llakre' le'e, lle'e le'e:

—Ye toze da yallj gono'; bayej jaye't yeolol da de ko'o, na' mell dan' go'to'n na', be'en be'nn ya'ch, na'll ga't yel wnia' ko'o yebá, na'tell yedo' nnao' nada'.

²² Bixha ka benre' ka', gokre' kwis, zayeje' llakre', le nake' be'nn wnia' kwis.

²³ Na'll bayechj Jesúsén' bwie' be'nn ka' nechj Le'en, na' lle'e be'nn ka' non Le'e txhen na':

—¡Bni' kwis naken ke to be'nn wnia', we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'!

²⁴ Na' be'nn ka' non Jesúsén' txhen na', llabán akre' kwis kan' bne'en, na' bne Jesúsén' ye to, lle'e leake':

—Re', xhi'nna', bni' kwis naken ke be'nn ka' nxenra'll yel wnia' ke ake'n, we'e ake' latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'o ake'. ²⁵ Sétere te to bay'xe ban' nzi'i camello lo nay ye'chich, kerke to be'nn wnia' we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'n.

²⁶ Na' llabán akre' kwis kan' ben akre' bne'en, na'll lle llwellj ake':

—¿Noxha gakze yerá cha'?

²⁷ Jesúsén' llwie' leake', na'll bne'e:

—Da li be'nnachen' bibi gak gone', zan ka nak Diosen', yeololte llak llone', bibi de da gake' bni' gone'n.

²⁸ Na'll Pedron' lle'e Le'e:

—Neto' ba bsanra'llto' yeolol da de keto' nench naoto' rwe'.

²⁹ Jesúsén' bne'e:

—Di'll li llepa' re', cha' to be'nne bsanra'llerille', bi'che', zane', xaxhne'e, no'r ke'e, xhi'ne', yellrio ke'e, ni kia' nada' nench wzenaye' xti'lla'n, ³⁰ za'kle da wayoe' Diosen' le'e, da xhenll wayoe' Diosen' le'e, kerke da ka' bsanra'llen, to gayoa (100) ras ke to dan' bniten' wayoe' le'e, la'kze cha' bllayrawe', na' kate llin lla na', we'e yel nban zejlikane ke'e. ³¹ Na' llepa' re', be'nn zan nak ake' ka be'nn liarao nna', wllin lla kat yeyak ake' ka be'nn za'a xhante, na' be'nn ka' nak ake' ka be'nn za'a xhante nna', leake'n yeyak ake' ka be'nn liarao.

*Da yobre bdixjwe' Jesúsén' gate'
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)*

³² Ka yo' ake' nez, lep ake' llin ake' gan' nzi'i Jerusalén na', Jesúsén' liarawe' rao be'nn ka' non Le'e txhen na', na'll llon ake' yel wan nao ake' leb ake'. Na'll da yobre Jesúsén' goxhe' be'nn chllinn ka' ga yobre, na' bzorao loe'rene' leake' di'll kan' gak ke'en. ³³ Lle'e leake':

—Lewiake nna', zejlo Jerusalén na', nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, gaka' rao na'a bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén' wchoy ake' kia' gata', na' gon ake' nada' rao na'a be'nn ka' bi nak be'nn Israel. ³⁴ Na' wtitj akre' nada', chintat ake' nada', wxi't ake'

xhe'n yichjrawa', na' got ake' nada'. Na' wayónn
lla na' yebana'.

*Jacobo na' Juan bnnab ake' kwe' ake' kwit
Jesúsen' gan' nnebie'n*

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Jacobon' ren Juan na', xhi'nn Zebedeon',
jabi'y ake' kwit Jesúsen', na' lle ake' Le'e:

—Maestro, lle'neto' gono' to okré keto'.

³⁶ Na'll lle'e leake':

—¿Bixhan' lle'nere gona'?

³⁷ Na'll lle ake' Le'e:

—Lle'neto' kat ba llnestia'o na', gonno' latj
yedlle'to' chla' wej kwito'n.

³⁸ Jesúsen' lle'e leake':

—Bi llejnie're bi dan' llnnabre. ¿Wchoyra'llre
tere yel zi' yel ya', ka dan' tia' nada', gak keré kan'
gak kia'n?

³⁹ Na' bne ake':

—Wakto'.

Na'll lle'e leake':

—Da likze tere yel zi' yel ya', ka dan' tia' nada',
na' gak keré kan' gak kia'n. ⁴⁰ Zan ka nak dan'
kwe're chla' wej kwita'n, kere nada' nnia' no kwe'
kwita'n, Dios na'n ba breje' be'nn ka' kwe' kwita'n.

⁴¹ Ka bene be'nn ye chi ka' yela' kan' goll ake'
Le'en, goklla'a ake' Jacobon' ren Juan na'. ⁴² Na'
Jesúsen' goxhe' leake', na' lle'e leake':

—Re' nnézere ka be'nn ka' llnestia' toto yell, llon
ake' wzenay be'nn ka' nak rallna'a ake'n, leska'
be'nn ka' nak be'nn brao, llnestia' ake' leake'.

⁴³ Zan re' bi gonre ka', cha' re' lle'nere gakre
be'nn brao, llaya'l wxhexjra'llre gakrenre be'nn
lwelljre. ⁴⁴ Na' cha' notezre lle'nere gakre be'nn

lliarao, zga'tek llaya'le gakre ka to be'nn wen llin ke be'nn lwelljre. ⁴⁵ Le nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, kere za'a nench gakrén be'nn nada'n, za'a nench gakrena' be'nn ka', na' llsanra'll kwina' got ake' nada', ni ke xto'l be'nnach.

*Jesúsen' bayone' to be'nn lchol re Bartimeo
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)*

⁴⁶ Na' bllin ake' yellen' re Jericó. Na' ka ba llalloj Jesúsen' yell na'n ren be'nn ka' non Le'e txhen, na' yezikre be'nn zan, tnez na' lli' to be'nn lchole llnnabe' lmoxx. Be'nn na' re Bartimeo, na' nake' xhi'nn to be'nn re Timeo. ⁴⁷ Ka gokbe're' badé Jesús be'nn Nazareten' tnezen', na' bzorawe' llosie' ne'e:

—¡Jesús, xhi'nn dialla ke rey David, baya'chra'll nada'!

⁴⁸ Na'll bene be'nn zan ka' le'e znia nench kwe'e llize, bixha be'nn lcholen' yezikre besie' bne'e:

—¡Xhi'nn dialla ke rey David, baya'chra'll nada'!

⁴⁹ Na'll brexx Jesúsen', na' lle'e be'nn ka':

—Legaxhe' nile.

Na' goxx be'nn ka' le'e, lle ake' le'e:

—Bxenra'lle, bzolla'a, le llaxhe' rwe'n.

⁵⁰ Na'll bkwas be'nn lcholen' ra'llen' xhoa ko'llen', na'll zejdoe' gan' ze Jesúsen'. ⁵¹ Na'll lle'e le'e:

—¿Bixhan' lle'nro' gona' ko'o?

Na'll bne be'nn lcholen':

—Maestro, lle'nra' yere'ra'.

⁵² Na'll lle Jesúsen' le'e:

—Bayej nna', dan' nxenra'llo' na'n ba basrá rwe'.

Le bare'tere', na'll bnawe' Jesúsen' gan' zeje'n.

11

Jesúsen' byoe' Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Ka ba zjake' awlloze Jerusalén na', na' bllin ake' yell ka' nzi'i Betfagé, na' Betania gan' zo ya' gan' nzi'i Ya' Olivos. Na' bse'l Jesúsen' chop be'nn ka' non Le'e txhen na', ² lle'e leake':

—Lechejchk yell da'on lli' chla' na', na' kate cho're yellen', na' lljati're to burr da'a yay, ni to nono nna kwia leba', na' wsellreba', na' yedsantere'ba' ganni. ³ Cha' lloj to be'nn nne'e: “¿Bixchen llonzre ka'?” na' leye'e: “Xanto' na' yálljreba' choll, le wadsántetoba'.”

⁴ Na'll bye'j ake', na' le jati' aktere' to burren' da'ba' yay lloa' yo' da zo lloa' nez, le bsell akteba'.

⁵ Na' bal be'nn ka' zjazé ganna', lle ake' leake':

—¿Bixhan' llonre? ¿Bixchen llsellreba'?

⁶ Na' goll ake' leake' kan' goll Jesúsen' leake' na'. Na' be'e ake' latj bche'e akeba'. ⁷ Na'll le bache'e akte' burren' gan' ze Jesúsen', na'll bxoa ake' no xha ake' ko'll burren', na'll bllie'ba'. ⁸ Leska' be'nn zan zjake' llchirj ake' no xha ake' tnezen', na' ye bal ake' bchoy ake' no xho'z yay, na' llyixj ake'n tnezen'.

⁹ Na' be'nn ka' liarao, na' be'nn ka' nao Le'en, yeolol ake' llosia' ake' ne ake':

—¿Dowe'rao Dios! ¿Nak la'y be'nnen' za'a ganni be'nn bse'l Xanllo Diosen'? ¹⁰ ¿Ze'e nnebie' kan' bnebia' xozxta'ollo David! ¿Dowe'rao Dios zo yebá!

¹¹ Na' bllin Jesúsen' Jerusalén, na' byoe' lia' yoda'o braon'. Na' bayoll bwie' bayechjte', na' le zayejte' gan' ne Betania ren be'nn chllinn ka', le ba nak ba wlle'.

Jesúsen' bene' de'e yay higon' da bibi lia
(Mt. 21:18-19)

¹² Bateyó ka baza'a ake' Betanian' bdon Jesúsen'.
¹³ Na' zi'tre bre're' to yay higo da lia la'ye, na'll zeje' llwie' cha' llían higo, bixha ka blline'n kere bi llia dan', la'yze llían le bi nna llin lla kwian. ¹⁴ Na'll lle Jesúsen' yay higon':

—Chras nollno gaokze da xhixen' llbia'o.

Na' be'nn ka' nao Le'en ben akre' kan' bne'en.

Jesúsen' bachache' be'nn ka' llon ya'a lia' yoda'o braon'
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Bde na', bllín ake' gan' nzi'i Jerusalén. Na' ka byo' Jesúsen' lia' yoda'o braon', na' bzorawe' llaraydoe' be'nn ka' llon ya'a, be'nn ka' llo't, na' be'nn ka' lla'o. Bzale' gan' nkwa'a mell dan' llcha'a ake', leska' bllo'nne' gan' llbe' be'nn we't plom ka'.
¹⁶ Nollno be'e latj te lia' yoda'on, cha' bi da noe' go'te'. ¹⁷ Na'll bzejnie're' leake', lle'e leake':

—Kin' nyoj xti'll Diosen': “Rilla'n, naken ga lljak be'nn za'a yeolol yell yelwill ake' nada'”; na' re', ba nonren ka to lo broj ke be'nn wan.

¹⁸ Be'nn ka' nak bxoz wnebia', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', ben akre' kan' bne'e na', na'll llayirjla'll ake' akre ka gon ake' nench got ake' Le'e, le lleb ake' Le'e, ka nak doxhente yell, llabán akre' kan' llzejnie're' leake'n.
¹⁹ Na' kate golen', le baza'te Jesúsen' Jerusalén na'.

Yay higo dan' bene de'e byechten
(Mt. 21:20-22)

²⁰ Tzir bateyó badé ake' gan' zo yay higon', na' bre'e akre' byechte do roe. ²¹ Pedron' jadinra'lle' kan' goll Jesúsen' yayen', na' lle'e Le'e:

—Maestro, bwiakero' yay higon' dan' beno' de'en byechte ka'zen'.

²² Jesúsen' ballie' xti'lle'n lle'e le'e:

—Lewxenra'll Dios. ²³ Di'll likze llnia' re', notezre cha' yere ya'n zo ganna': “Bkwas na' jasó lo nisdá'o”, na' bi gakgánere na' wxenra'llre, wakte kan' neren'. ²⁴ Ke len na' nia' re', biteze da wnnabre ka yelwillre Diosen', cha' wxenra'llre do yichj do ra'llre, gonte' dan' nnabren'. ²⁵ Na' katen' yelwillre Diosen', leyezi'xhen ke no be'nne cha' bi benre' re' nench lekze ka', Xallo Diosen' be'nn zo yebá yezi'xhene' da xhinnj ke re'. ²⁶ Zan cha' re' bi yezi'xhenre ke be'nne, Xallo Dios zo yebá bi yezi'xhene' ka da xhinnj ke re'.

Yel llnibia' ke Jesúsen'

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Na'll ballín ake' Jerusalén na' da yobre, na' chak dá Jesúsen' lia' yoda'o braon', jabi'y bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke leyen', na' ren be'nn gor brao ke be'nn Israel ka'. ²⁸ Na'll lle ake' Le'e:

—¿Bi yel llnibia' napo' llono' da ki? ¿No benn yel llnibia' llono' ka'?

²⁹ Jesúsen' ballie' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Leze de to da nnabra' re', na' cha' yelli're xti'lla'n, na'll yepa' re' bi yel llnibia'n llona' da ki. ³⁰ ¿Noxhan' bse'l Juan na', be'nnen' bchoa be'nn nis? ¿Diosen' bse'l le'e o cha' be'nnachen'? Leyelli'i xti'lla'n.

³¹ Na'll lloe'rén lwellj ake' di'll, ne ake':

—Cha' nnello Dios bse'l le'e, na' ye'e lli'o: “¿Bix-chen ke byeje're ke le'e cha'?” ³² Na' leska' cha' nnello be'nnachen' bse'l le'e, bi gak.

Ka' bne ake', le lleb ake' be'nn yell, le yeolol ake' byeje' ake' da li Diosen' bse'l Juan na', nench be'e xti'lle'n.

³³ Na'll lle ake' Jesúsen':

—Bi nnézeto'.

Na'll Jesúsen' lle'e leake':

—Leska' nada' bi yepa' re' no benn nada' yel llnebia'n da llonrena' ki.

12

Jesúsen' be'e di'll ka ben be'nn wen llin be'nn bi llon wen

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Jesúsen' bzorao llzejnie're' leake', llsa'krebre' da ka' ne'e:

—To be'nn goze' lba uvas, na' bzechje'n re'je, na' bene' to ga wsie' uvas ka', na' bene' to yo' sib ga lljasé be'nn gap len.

'Na'll bkwa'nne' yellrion' lo na'a be'nn wia ake'n de achj wej, na'll broe' nez zeje' zi'te. ² Kate bllin lla wachib ake' uvas ka', base'le' to be'nn wen llin ke'en nench lljaxhie' ka to da llaya'le' na'. ³ Na' be'nn wen llin ka' be'x ake' le'e, ben ake' zi' ke'e, na' base'l ake' le'e bibi bayoe' ake' le'e. ⁴ Na'll xan yellrion' bse'le' be'nn yobre; leska' bda'a ake' le'e yej, ben akte' we'e yichje', ye to chi'i bchachrén ake' le'e. ⁵ Na'll base'lkze' be'nn yobre, na' leska' bet akte' le'e. Na'll base'le' be'nn zan, leska' bal be'nn ka' ben ake' zi' ke ake', na' ye bale' baso't ake'.

⁶ 'Na' zo ye to xhi'nn kwine' bi ti'che nllie're' kwis, na' bayoll na', lle'n ke lle'nre' bse'lebe' ne'e: "Xhi'nna' ni wap akjebe' bara'nne." ⁷ Bixha be'nn ka' nlan lba uvas ka', ka bre'e akre' xhi'nne'n, na'll lle lwellj ake': "Be'nn nin' xhi'nn xan re'jen', lebe' yega'nn ren dan' de ke xabe'n, ledá gotllobe' na' gak dan' kello." ⁸ Na'll bzap akebe', bet akebe', brej akebe' lo re'jen' jaza'l aktebe' ko'llre.

⁹ Na'll Jesúsen' bnnabre' leake':

—¿Akre ka llákere? ¿Akre gon xan yellrion' ke be'nn ka'? Chej kwine' wleyie' ke be'nn wen llin ka', na' yeyone' yellrion' rallna'a be'nn yobre.

¹⁰ ¿Bi nna wrabre kan' nyoj xti'll Diosen'? Nen: Yej dan' bi byo'ra'll be'nn wen yo' ka', gonrén ake' llin, len na' ba naken yej skin.

¹¹ Da ni ben Xanllo Diosen', na' naken zi yebánello.

¹² Na'll gokra'll ake' go'x ake' Le'e, ka bayejnie' akre' ke leake'n be'e di'llen' nak ka'; na' blleb ake' be'nn yell, na' bsan ake' bibi ben akre' Le'e, na' zjayake'.

*Dan' llaya'l gaxhj rao be'nn llnebia'
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)*

¹³ Na' bse'l ake' bal be'nn fariseo ka', na' ye bal be'nn ka' non txhen Herodes na', nench lljalej ake' di'll lloa' Jesúsen', na' ga't da lljataorén ake' xhia.

¹⁴ Ka bllin ake' gan' zoe'n, na'll lle ake' Le'e:

—Maestro, nnézeto' nako' be'nn lloe' di'll li, bi llzi'o lloa' xti'll be'nnach, na' toz ka llonro' yeolol be'nne, na' llroe'ro' lixhej kan' zej xhnnez Diosen'. ¿Llonen bien chixhjtó' da llnnab be'nnen' nak le

zeraoze wnebia', be'nnen' llia Roma? ¿Wyixhjt'o'n o cha' bi chixhjt'o'n? ¿Bi ka nezo' rwe'?

¹⁵ Na' le bayakbe'tere' kere do ra'll ake'n llnnab akre' Le'e, na'll lle'e leake':

—¿Bixchen lle'nere kwejre nada' di'lle? Lewroe'chk nada' to xhmellren'.

¹⁶ Na'll broe' akre' Le'e ton, ka bre're' mellen', na'll lle'e leake':

—¿Noxha raon' da'a le' mell ni? ¿No ran' nyoj le' ni?

Na'll lle ake' Le'e:

—Ke César, be'nnen' llnebia'n.

¹⁷ Na'll lle Jesús'en' leake':

—Da nak ke César lewayoe'n le'e; na' da llaya'l we're Dios, lewe'n Dios.

Na' llabán akre' kan' ballie' xti'll ake'n.

*Bnnab ake' akren' gak kat yebán be'nn wat ka'
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)*

¹⁸ Na'll be'nn saduceo ka' jake' rawe'n. Na' be'nn ki ne ake' bi de yebán be'nn waten', na'll bnnab akre' Le'e:

¹⁹ —Maestro, da Moisés'en' bzoje' cha' to be'nn byio gate', na' бага'nn no'r ke'e, na' nono xhi'nn ake' bzo, na' be'nn bi'ch be'nn wat na', llaya'l yezie' no'r wazeb na', nench nni't xhi'nn dialla ke bi'che'n. ²⁰ Na' bzo gall bi'ch ake, be'nn nelle bchayne'e, na' le gotte' nono xhi'nn'e' bzo. ²¹ Be'nn willope na', le bazi'te' no'ren', na' leska' le gotte' nono xhi'nn'e' bzo. Na'll bazi'i be'nn wyonne na' le'e, lekze ka' gok ke'e. ²² Na' ka' gok ke toto be'nn ka' bzorén no'ren' bayate be'nn gall ka', na' ni toe' bi bzo xhi'nn ake' wasa't ake', bayoll na' gotrén no'ren'. ²³ Bixha kat yebán be'nn wat ka',

¿nore' gak xhyio no'ren', le yeolol be'nn gall ka'n bzorene'?

²⁴ Jesúsén' ballie' xti'll ake'n:

—Llakchíxere le bi llejnie're kan' ne xti'll Diosen', na' bi nnézere akren' nake yel wak ke Diosen'. ²⁵ Kat yebán be'nn wat ka', bill wchayna'a ake', ni ke we'e akze' xhi'nn ake' wchayna'a akbe', le gak ake' ka angl be'nn lla'a yebá. ²⁶ Ka nak dan' nnabre cha' yebán be'nn wat ka', ¿bi nna golre dan' bzoj da Moisésén' gan' llian kan' balwill Diosen' le'e to lo yay ye'che da lleye? Lle'e le'e: “Nada' naka' Dios be'nn lloe'rao Abraham, na' Dios be'nn lloe'rao Isaac, na' Dios be'nn lloe'rao Jacob.” ²⁷ Le Diosen' bi nake' Dios ke be'nn wat, nakse' Dios ke be'nn ban. Na'llen' nia', ni ke llejnie'zere dan' neren'.

Dan' nakll da brao llaya'l gonllo

(Mt. 22:34-40)

²⁸ To be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén' ze'e llzenaye' ka lloe'rén Jesúsén' be'nn ka' di'lle, na' gokbe're' kwasro balli'i Jesúsén' xti'll ake'n, na' bnnabre' Le'e:

—¿Noren' nakll da brao dan' nllia Diosen' bia'a gonllo rao yeololten?

²⁹ Na'll goll Jesúsén' le'e:

—Da nin' da nak da lliarao rao yeololte dan' nllia Diosen' bia'a gonllo: “Re' be'nn Israel, lewzenay, toze Xanllo Diosen' nake'. ³⁰ Na' llie'ro' Xanllo Diosen' do yichj do ra'llo'.” Da na'n da nakll lliarao gonllo. ³¹ Na' da wlopen' ka rebze naksen: “Llie'ro' be'nn lwelljo' kan' nllie' kwino'.” Billre bi de da nakll lliarao ka da ki.

³² Na'll ne be'nnen' llsedre ke leyen':

—Wakse, maestro, da wen kwis kan' ne'on. Toze Diosen' nakse, nollno llra' ye to ka Le'e. ³³ Na' llie'llae' do yichj do ra'll-llo, na' llie'llo lwelljlo ka nllie' kwinllo, za'kllen kerke da gotllo no bayi'x, na' wzeylloba' we'raollo Dios.

³⁴ Jesús'en' gokbe're' ballie' xti'lle'n kwasro, na'll lle'e le'e:

—Kere da xhen yalljen nench Diosen' nnebie' yichjra'llda'on.

Na' nollno bayaxhjkze billre da nnab akre' Le'e.

¿No nak dialla Criston'?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Jesús'en' llzejnie're' be'nn ka' lla'a llyo' yoda'on, lle'e leake':

—¿Bixchen neze be'nn ka' llsedre ke leyen', Criston' nake' xhi'nn dialla ke rey David?

³⁶ Rencha' kwinkze Daviden' bne'e kon ka bzejnie' Spíritu ke Diosen' le'e:

Xanllo Dios golle' Xana'n:

“Blle' kwita'n ni,

na' gona' yeolol be'nn ka' llwie' rwe'n, wxhexj yichj ake' wzenay ake' ko'o.”

³⁷ Cha' kwinkze Daviden' ne'e nake' Xane', ¿akxha gak nello Criston' nake' xhi'nn dialla ke Daviden'? Le kwin Daviden' golle' le'e: “Xana'.”

Be'nn zan be'nn yell llazra'll ake' llzenay ake' xti'lle'n.

Jesús'en' golle' be'nn ka' llsedre ke leyen' de do'l ke ake'

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Rawe llzejnie' Jesús'en' be'nn ka', na'll lle'e leake':

—Lewiaya'nn kan' llon be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', llawé akre' llak ake' to ra'll tonne da cha'o, na' gap be'nn leake' bara'nn do lao ya'a. ³⁹ Na' leake' ll-lan ake' kwe' ake' ga llbe' be'nn brao lo yoda'o ka', na' leska' llon ake' do ga llak wao. ⁴⁰ Na' llka'a ake' rill no'r wazebe, na' da llde' akre', scha llze ake' kate llalwill ake' Diosen' nechke ten ka'ze. Da xhen da de sa'kzi' be'nn ka' kan' llon ake'n.

*To no'r wazeb be'e mell
(Lc. 21:1-4)*

⁴¹ Ka lli' Jesúsén' kwite ga llia gan' llgo' ake' mell ke yoda'on, na' llwie' ka llgo' be'nn ka' mell, be'nn zan be'nn wnia' ka' llgo' ake' da xhen. ⁴² Ka bllin to no'r wazebe, na' nake' no'r ya'che, broe' chop mell da'o da bibi za'ktek. ⁴³ Na'll goxh Jesúsén' be'nn ka' non Le'en txhen na', lle'e leake':

—Di'll li llepa' re', ka no'r wazeb ni, nake' be'nn ya'ch da'o, da xhenll za'k dan' broe'n kerke da bro' be'nn ka' yela'. ⁴⁴ Le be'nn ka' bro' ake' da ba bago'nn, zan ka nak no'ren', rao yel ya'ch ke'en be'e ka da lallibe de ke'e.

13

Jesúsén' bdixjwe're' wllin lla yechinnj ake' yoda'o braon'

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ka ba llaza'a Jesúsén' yoda'o braon', to be'nn non' Le'e txhen golle' Le'e:

—jMaestro, bwia ke da xhen nak yoda'on, na' leska' da xhen nak yej ka' naken na'!

² Jesúsén' ballie' xti'lle'n, lle'e le'e:

—Ka nak yo' xhen ki llwiare, wllin lla wayinnj ake'n, ni to yej ngo'd lwellje bi yega'nne.

Kan' gak kat ba zo rez wayoll yellrion'

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Na' jake' ya' gan' nzi'i Ya' Olivos, na' lla'nnen chla' gan' zo yoda'o braon', na' bllie', na'll Pedron' na' Jacobo, na' Juan, na' Andrés na', jannab akre' Le'e to wraze:

⁴ —Bnechk neto', ¿batxhan' gak kan' ba bne'on? ¿Akxha gakze nnézello katen' ba zo rez gak yeolol da ki bne'o ni?

⁵ Jesús'en' ballie' xti'll ake'n:

—Lewiaya'nn kwasro, notno siye'e re'. ⁶ Be'nn zan yednné ake' nak ake' Cristo. Na' siye'e ake' be'nn zan.

⁷ 'Kate yénere ba za'a wdile, ba llak wdile, bi llebre, le ka'n dekz de gak, na' kere le wayollte yellrio na'n. ⁸ Na'll tile toto yell, na'll yell xhen ren ye to yell xhen, na' xo' do gateze, na' gak win, na' bi gak bi nne, kone ka' sorao yellayrao be'nne lla'a yellrio.

⁹ 'Lewiake, lljwa'a ake' re' do rao koxchis, na' do lo yoda'o ka', na' chintat ake' re', lljwa'a ake' re' no rao rey, no rao be'nn wnebia' ka' ni kia' nada', na' ka'n we'rén akre' xti'lla'. ¹⁰ Na' llonen bien nneze be'nn lla'a doxhen yellrio Di'll Wen ke Diosen'. ¹¹ Katen' lljwa'a ake' re' rao be'nn wnebia' ka', bitbi gákere cho'rizre da zed akre nnere. Kat ba zere rawe na', gonn Diosen' di'll yelli're xti'll ake'n, na' kere re'kzen' nnere, Spíritu ke Dios na'kzen' wzejnie'n re'. ¹² Kana' bal be'nn wayechj ake' gon ake' be'nn bi'ch ake' ka', rao na'a be'nn got leake', na' nni't be'nn gon ake' xhi'nn

ake' ka', rao na'a be'nn got ake' leakbe', na' nni't be'nn wayechj ake' gon ake' xaxhna' ake' ka', rao na'a be'nn got leake'. ¹³ Na' yeololte be'nn wie akre' re' ni kia' nada', na' noteze be'nn se war wxenra'lle' nada' llinte lla gate', le'en yerá.

¹⁴ 'Daniel be'nnen' be'e xti'll Dios kana' bzoje', wllin lla so da zban da ke wayazra'll Dios. (Be'nn llol di'll ni llaya'l chejnie're'.) Na' kat re're ba zo dan' gan' bi llaya'l son, kana' be'nn lla'a Judean' llaya'l wxhonnj ake' lljake' do ya' da'ore. ¹⁵ Be'nn dá yichjo rille', bi llaya'l wayetje' wayoe' lo yo', lljaxhie' no xchinraze'. ¹⁶ Na' be'nn dá lyi'xe, bi llaya'l wabie' lljaxhi'i xhara'ne'. ¹⁷ Naken nya'chraz ke no'r noa' xhi'nne, na' no'r ka' nka' bda'o ka lla na'. ¹⁸ Lennab rao Dios katen' gak da ki bi gaken be'o zay. ¹⁹ Da xhen yellayrao be'nn kate llin llan', kan' bxe Diosen' yellrio nono nna yellayrao kateken' yellayrao ake' kana', na' yeyoll na', billbi ga'te ye to ka len. ²⁰ Chenak Diosen' bi gone' kwexhen kan' llaken, ni to nono yerakze, zan ni ke be'nn ka' ba breje' na', ni ke leake'n gone' kwexhen.

²¹ 'Na' cha' kana', no yerize re': "Ledá, zote Criston' ganni", na' "Lechej ganna' zoe'", bi chejle're. ²² Be'nn zan be'nn wxhiye'e cha'a yellrion', nne ake' leake'n nak Criston', na' leake'n lloe' xti'll Diosen'. Gon akte' yel wak, na' billre da yebane be'nn ka' kon ka siye'e ake', nxhollte wxoayay ake' be'nn ka' ba brej Diosen'. ²³ Na' lesó xhnid ka nak ba llepa' re' yeolol kan' gonon nna'.

*Kan' gak kat yed Jesucriston' da yobre
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)*

²⁴ 'Na' ka nake lla ka yeyoll yellayrao be'nn ka', kana' willen' yecholen, leska' be'on bill wseni'n. ²⁵ Berj ka' lla le' yebán' yexj aken, na' yel wak ke yebán' dan' nga'chen, gaken ka llak yellrion' kat llxho'. ²⁶ Kana'll re'e be'nn ka' lla'a yellrion' nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnachen', za'a radj bej ka' nsa'a yel wak xhen ren yel beni' xhen kia'n. ²⁷ Na'll wse'la' angl kia' ka', yetop ake' be'nn ka' ba breja' doxhente yellrio, ga zeraoze llayollen, na' ga zeraoze llayoll yebá.

²⁸ 'Lechejni' ka di'llen' we'rena' re' ke yay higo na': Kat ba llaga' xhla'ye na', llnnézere ba rez llin lla yeyo'llo rinne. ²⁹ Na' lekze kate re're ba llak da ke nxhia kan' ba bnia' na', kana'll nnézere ba zo rez yeda' da yobre. ³⁰ Da li llnia' re', be'nn ka' lla'a nna', nna nban akte' kate sorao gak da ki. ³¹ Ka nak yebán' ren yellrion' wllin lla kat te ke, zan ka nak xti'lla'n kere da te ke ka'zen'.

³² 'Zan nono nneze bi llan', bi horen' gak ka', ni angl ka' ni't yebá na', ni nada'. Toze Xa' Dios na' nnezre'.

³³ 'Ke len na', lewiá, lesó xhnid, leyelwill Dios, le bi nnézere baten' yeda' da yobre. ³⁴ Gonen rebze ka ke to be'nne bro' nez zeje', na' bkwa'nn rille', na' bkwa'nne' da gon toto be'nn wen llin ke'e ka', na' be'nnen' bze llapen', lle'e le'e bi tase', na' wnne'e yere. ³⁵ Leska' re', lesó xhnid, le bi nnézere bi llan' wara' xan yo'n, cha' ba llze yere o cha' do llere o kat ba bell lekw o cha' do ba lleni'. ³⁶ Le nxholl kate ware'en, yeddi're' re' tasre kwis. ³⁷ Da ni llnia' re', na' lekze ka' nia' yeolol be'nne; lesó xhnid.

14

Llayirjla'll ake' akre gon ake' go'x ake' Jesúsen'
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11 :45-53)

¹ Ye chop llare llin llini paskwn', katen' llao ake' yet xtir da bi nchix kwa binn; na' be'nn ka' nak bxoz wnebia' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', lloe' ake' di'll akre ka gon ake' siye'e ake' Jesúsen', na' go'x ake' Le'e, na' yeso't ake' Le'e.

² Na' ne ake':

—Bi go'xlloe' rao llinin' nench ke gakbe'e be'nn yell, na' gon ake' dá nne.

To no'r bwazje' ceit xhix yichj Jesúsen'
(Mt. 26:6-13; Jn. 12 :1-8)

³ Na' zo Jesúsen' Betania rill be'nnen' re Simón, be'nnen' goke yillwe' dan' ne lepra. Na' ka llie' llawe' na', bllin to no're no'xe' to lmet de yej cha'o, na' yollen ceit da la' xhix nzi'i nardo, na' za'ken da xhen; le bla'te' lmeten' le bwazjte'n yichj Jesúsen'.

⁴ Na' bale be'nn ka' zjalla'a ganna' goklla'a ake', na'll lle lwellj ake':

—¿Bixchen benditjerize no'ren' ceit xhixen'?

⁵ Wenre chenak be'te'n ke to da llon be'nn gan chonn gayoa (300) lla llin, na' gakrene'n be'nn ya'che.

Na'll bi ne bi zill ake', lle ake' no'ren'.

⁶ Na' Jesúsen' lle'e leake':

—Waljezen. ¿Bixchen llere' ka'? Da wen na' bene' ka'. ⁷ Ka nak be'nn ya'ch ka' lla'a akse' radjren', na' wakse gakrén akre' batteze, zan ka nak nada', nna'zen' zorena' re'. ⁸ Ka nak dan' bwazj no'ren' ceit xhixen' yichja'n, ba bentegue' ke da llaya'lkze gon ake' kat ga'cha'n. ⁹ Di'll li nia'

re', doxhen yellrio do gateze lljatixjwe' be'nn Di'll
Wen dan' llzejnie' kia'n, dekz de yene be'nn ka',
kan' ben no'r ni, nench lljadinra'll ake' le'e.

*Judas bchebe' gone' Jesús'en' rao na'a bxoz
wnebia' ka'*

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Na'll Judas Iscarioten' be'nnen' ren radj be'nn
chllinn ka', byeje' rao bxoz wnebia' ka', na'
bchebe' gone' Jesús'en' rallna'a ake'. ¹¹ Ka ben akre'
ka', bawé akre' kwis, na'll bcheb ake' we'e ake'
le'e mell. Na'll Judasen' bzorawe' llayirjla'lle' akre'
gone' gak latje' gone' Jesús'en' rallna'a ake'.

*Jesús'en' broe're' kan' gon ake' lljasa'ra'll ake' yel
got ke'en*

*(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13 :21-30; 1Co. 11
:23-26)*

¹² Bllin lla nell lnni kat llao ake' yet xtir dan'
bi nchix kwa binn, leska' llot ake' xhi're nench
lljasa'ra'll ake' kan' babej Diosen' xozxta'o ake' ka'
gan' nzi'i Egipto. Be'nn ka' nao Le'en lle ake' Le'e:

—¿Gaxha lle'nro' lljasinia'llo da gaollo ke lnni
paskwn'?

¹³ Na'll bse'le' chop be'nn ka' non Le'e txhen,
lle'e leake':

—Lechej yellen', na' kat cho're na', le walláytere
to be'nn zanzoa leo nis xhichje', na' le nnaotere'.

¹⁴ Na' gan' wayoe' na', na' cho're, na' yere xan
yo'n: “Maestron' ne'e ki: ¿Gan' zo yo' gan' gaorena'
be'nn ka' non nada' txhen ke lnni paskwn'?”

¹⁵ Na'll le wroe'tere' re' to yo' da zo ye to kwia
yichje ba zon xhnid. Ganna' le wsinia'tere dan'
gaollon'.

¹⁶ Na'll byej chop be'nn ka', ka byo' ake' yellen' gokte doxhen kan' golle' leake'n, na' bsinia' ake' ke lnni paskwn'.

¹⁷ Ka betj lle' na', bllin ren Jesúsen' be'nn chllinn ka' gan' zo yo'n. ¹⁸ Na' bllie' gan' gao ake'n, na' lle'e leake':

—Di'll likze nia' re', to re' llaorenre nada' txhen, gonre nada' rallna'a be'nn ka' llwie nada'.

¹⁹ Na'll bzorao gok akre', na' twej twej ake' llnnab akre' Le'e:

—¿Kere nada'n gonriza' ka' lla?

²⁰ Na'll lle'e leake':

—To re' rao be'nn chllinn ki, llrabjrenre nada' yet xtir kerén' lo ye'nnen', le'en gonre' nada' ka'.

²¹ Ka nak nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, ka nyojkze kia'n got ake' nada', zan jnya'chraz naken ke be'nnen' gon nada' rallna'a be'nn ka'! Wenre chenak bi bzokze' yellrion'.

²² Na'll ka ba llao ake' na', bxhie' yet xtiren', na' benla'ye'n, na' bxhoxhje'n be'en leake', na' bne'e:

—Lesi'n, len na' naken kwerp kia'.

²³ Na'll bxhie' leo da'on, na' be'e yel llioxken ke Dios, na'll be'e leake' xis uvan' we'e yeolol ake'.

²⁴ Na' lle'e leake':

—Da ni naken xchena', na' larjen ni ke be'nnach, na' llroe'n sorao to da kobe dan' bcheb Diosen' gone' gakrene' be'nnach. ²⁵ Di'll likze nia', bill ye'ja' xis uvan' llinthe lla kat yeye'ja'n da yobre gan' llnbia' Diosen'.

Jesúsen' bne'e kan' gon Pedron' bi wchebe' cha' nombie' Le'e

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13 :36-38)

²⁶ Bayoll bel ake' da be'rao ake' Diosen', na'll bllach ake' zjake' gan' zo ya' gan' nzi'i Ya' Olivos.

²⁷ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Nna' lle' yeololre gakgánere, na' wkwa'nnre nada', gak kan' nyoj xti'll Diosen' nen: “Gota' be'nnen' llap xhi'r ka', na' gaslas xhi'r ka'.” ²⁸ Na' kat wasbán Diosen' nada' radj be'nn wat ka', wabi-arawa' raore waya'a Galilean'.

²⁹ Na'll lle Pedron' Le'e:

—La'kze cha' yeolol be'nn ki wkwa'nn ake' rwe', nada' bi wsanra'lla' rwe'.

³⁰ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Da li kwis llepa' rwe', za kwellre lekwn' da willope nna' lle', kat gak chonn ras, ni ke wchebzo' cha' nombia'o nada'.

³¹ Na' Pedron' yezikre lle'e Le'e:

—La'kze cha' gatrena' rwe', kbat nnia' bi nombia' rwe'.

Na'll toz ka' bne yeolol akte'.

Jesúsén' balwille' Diosen' lo re'j gan' nzi'i Getsemani'

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Bllin ake' gan' nzi'i Getsemaní, na' lle Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Gannize lekwe', chak llje'rena' Diosen' di'lle.

³³ Na' bche'e Pedron', ren Jacobo ren Juan na', na' ba bzorao llakya'chre'. ³⁴ Na' lle'e leake':

—Wa ba llakya'ch ra'llda'wa'n kwis, llaka' ka be'nn le gatte, na' gannize lega'ye, lewnna' yere.

³⁵ Na'll bdie' ye ra'te, na' bche'k xhibe', blle'ke' jano'pte' rao yo, na' bzorawe' llalwille' Dios bnnabe' cha' wak ten ka'ze, bi gak ke'e kan' ba zo gak ke'e na'. ³⁶ Ka llalwille' Dios na'n, bne'e:

—Xa Dios, rwe' llak llono' yeololte, benchga bi sa'kzia' kan' ba zo gak na', zan bi gak ka lle'nra' nada', kon ka nnekzo' rwe' gak.

³⁷ Na'll le zayejte' jawie' be'nn ka' nkwa'nne'n, na' jadi're' leake' tas ake' kwis. Na'll lle'e Pedron':

—Simón, ¿bixchen le taso' kwis? ¿Bi gok wcha-cho' bichgalen' choll da'ozen'? ³⁸ Bi tasre, lewal-will Dios nench ke gon da xhinnjen' re' gan. Nnezra' lo yichjra'llda'oren' lle'nere wnna'renre nada' yere, na' kwerp kerén' bi zoen.

³⁹ Na'll zeje' da yobre, je'rene' Diosen' di'lle kan' ba bnekze' da nell na'. ⁴⁰ Ka balline' da yobre, leska' tas ake', le lliacha' bichgalen' ko'll rao ake'n, ni ke bi llallel akzre' bi ye ake' Le'e. ⁴¹ Da wyonn rase zayeje', na' jadi're' leake' tas ake', na'll lle'e leake':

—¡Letas, lewazi'ra'll! Ba gok to kat, ba bllin lla, nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, gaka' rallna'a be'nn wen da xhinnj ka'. ⁴² ¡Lewayas, lewayo'o! Gannize ba ze be'nnen' gon nada' rallna'a be'nn ka'.

Kan' gok kan' be'x ake' Jesúsen'

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18 :2-11)

⁴³ Na' zete Jesúsen' lloe' di'll na', kat bllindo Judas be'nnen' ren rao be'nn chllinn ka', nche'e be'nn zan be'nn no'x no spad no yay, be'nn bse'l bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' be'nn gor brao ka'. ⁴⁴ Na' Judasen' be'nnen' bde Le'e rao na'a be'nn ka', golle' leake' akren' gone' wroe're' non' go'x ake'. Na'll lle'e leake':

—Kon be'nnen' wno'pa' na', lekze'n. Na' lego'xe', lewcheje', na' lewache'e.

⁴⁵ Na'll kate blline'n, le jabi'yte' gan' ze Jesúsén' lle'e Le'e:

—Maestro.

Na' le bno'pte' Le'e. ⁴⁶ Na' be'nn ka' nche'e Judasen', le be'x akte' Le'e, na'll bchej ake' Le'e.

⁴⁷ Na' to be'nn ka' ze ganna', le brejte' spad ke'en bdine'n be'nnen' nak be'nn wen llin ke bxoz braon', bchoyte' chla' naye'. ⁴⁸ Na' bne Jesúsén', lle'e be'nn ka':

—¿Bixchen llonre nada' ka to be'nn wan, za're zadxi're nada' kone spad, na' ren yay? ⁴⁹ Rencha' yeo lla bzorena' re', broe'ra' re' lo yoda'o braon', na' bi be'xre nada' kana'. Na' ka nak llak da ki, llak ka' nench llak kan' nyoj xti'll Diosén'.

⁵⁰ Kana' yeolol be'nn ka' nao Le'en, baxhonnj ake' bsanra'll ake' Le'e.

To be'nn we'o bxxhonnje'

⁵¹ Na' to bi we'o naobe' Jesúsén', na' llelbe' toze xchan, na' be'xrén akebe'. ⁵² Bixha to ballojzbe' lo xchan, na' bsanra'llbe'n baxhonnjbe' gal yidzbe'.

Bche'e ake' Jesúsén' gan' gak yel koxchisen'

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Na'll jwa'a ake' Jesúsén' rao bxoz braon', na'll badope' bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzog da Moisésén'. ⁵⁴ Pedron' nawe' zi't zi'te, ka byo' ake' rill bxoz braon', na' rene' byo', na' blle'rene' txhen be'nn ka' llap yoda'o braon', balle're' lloa' yi'n.

⁵⁵ Na' bxoz brao ka' ren be'nn wnebia' ka', llayir- jla'll ake' bi da gao ake' xhia ke Jesúsén', na' chan di'll ke'e, na' got ake' Le'e. Na' bibi ballel akre'.

56 Bal ake' ziye'e ake' ll-lliayi'll ake' Le'e, na' bill dile xti'll ake' ka ne ake'. 57 Na'll bzolla'a be'nn lloe' ak di'll wxhiye'e, ne ake':

58 —Neto' ba b́eneto' bne'e: “Nada' yechinnja' yoda'on dan' ben be'nnache, na' chonn llaze way-ontia' ye to yoda'o da bi gon be'nnach.”

59 Na' bi llakse toz di'lle ka ne yeolole'.

60 Na'll bzolla'a bxoz braon' rao be'nn zan ka', na'll lle'e Jeśusen':

—¿Bibi nnekzo' ka nak dan' ll-lliayi'll be'nn ki rwe'n?

61 Na' Jeśusen' bi balli'kze' xti'lle'n, zeteze lliteze, na'll lekze bxoz braon' da yobre lle'e Le'e:

—¿Bixha rwe'n nako' Criston', Xhi'nn Dios be'nn le zeraoze nak la'ye?

62 Na'll lle Jeśusen' bxozen':

—Nada'n, na' re're nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, lljallia' kwit Xanllo Dios be'nnen' nap yel wak xhen, na'll re're' katen' yeda' yetja' le' yebán' radj bejen'.

63 Na'll bxoz braon' bche'z xhara'ne' nench wroe're' da xhinnj kwisen' bne Jeśusen', na'll lle'e be'nn ka':

—Bill yálljello be'nn se gawe' xhia ke be'nn ni.

64 Ba b́enere kan' bnne'e ke Diosen'. ¿Akre ka llákere? ¿Akre gonllo ke'e?

Na' yeolol be'nn ka' bchoy ake' ke'e gate'.

65 Na' bal ake' bzorao ake' llxi't ake' xhe'n yichjrawe', llsej ake' rawe'n, na' llba'll ake' Le'e, na'll lle ake' Le'e:

—¿Bnneya'chk noxhan' bra'll rwe'!

Na'll be'nn ka' llap yoda'on llgap ake' lloa'rawe'.

Pedron' bi bchebe' cha' nombie' Jesúsén'

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18 :15-18, 25-29)

⁶⁶ Na' Pedron' llie' lia'te radj be'nn ka', ka bllinkze to no'r wet ke bxoz braon'. ⁶⁷ Ka bre're' Pedron' lli'rene' be'nn ka' lloa' yi'n llayaye', na'll llwiaya'nne' le'e, na' lle'e le'e:

—Ren rwe'n nakreno' Jesúsén' txhen be'nn Nazareten'.

⁶⁸ Na' Pedron' bi bchebe', na' bne'e:

—Bi nombie', ni ke nnezzra' bin' ne'o.

Na'll jazedoe' lloa' yo' na', na' le bllellte lekw.

⁶⁹ Na'll no'r weten' llwiaya'nnkze' le'e da yobre, na' lle'e be'nn ka' lla'a na':

—Ren be'nnen' ze ganna' nake' be'nn ka' txhen.

⁷⁰ Na' da yobre bi bchebkze Pedron'. Gok ye choll kat be'nn ka' zjalla'a ganna' da yobre lle ake' le'e:

—Li nakreno' be'nn ka' txhen, da lijen', le lekze be'nn Galilea rwe', nakbie'ze nne'o kan' nne be'nn Galilea ka'.

⁷¹ Na' le bzoraote bnne'e znia, lle'e be'nn ka':

—Da li rao Dios bi nombia' no be'nnen' nere ka'.

⁷² Na' le bllellte lekwn' da wllop rase. Kana'll jadinra'll Pedron' kan' goll Jesúsén' le'e: “Za kwellre lekwn' da wlllope, gak chonn ras bi wchebo' cha' nombia'o nada'.” Kana'll jadinra'llle', na'll bllelle' kwis.

15

Bche'e ake' Jesúsén' rao Pilaton'

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18 :28-38)

¹ Kate byeni' na' badop bxoz wnebia' ka', na' be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', na' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na'

yeololte be'nn ka' llnebia' Israel, na' bchej ake' Jesúsen', na'll jwa'a ake' Le'e rao Pilaton'. ² Pilato na' bnnabre' Le'e:

—¿Rwe'n nako' Rey ke be'nn Israel ka'?

Na'll ballie' xti'll be'nnen', bne'e:

—Kan' ba bnekzo' na' naka'.

³ Na' bxoz wnebia' ka', llaral akre' ll-liayi'll ake' Le'e. ⁴ Na'll da yobre llnnabe Pilaton' Le'e:

—¿Bibi nekzo'? Bwiake da zan dan' ll-liayi'll ake' rwe'n.

⁵ Na' Jesúsen' chras billbi bnekze'. Na'll llabane Pilaton' kwis.

Bchoybia' ake' gat Jesúsen'

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Na' de to da llon ake' yeo iz, yesán Pilaton' to be'nn yo' rill ya kat lla'l lnni Paskwn', kon be'nn nnab be'nn yell. ⁷ Na' to be'nn re Barrabás yoe' rill yan', lla'rene' be'nn yob akre' le bxe ake' to wdile, na' baso't akte' be'nne. ⁸ Be'nn zan badope, na' jake' jannab ake' wasán Pilaton' to be'nne kan' llonkze' yeo iz. ⁹ Na'll lle Pilaton' leake':

—¿We'nere wasana' Rey kerén', re' nakre be'nn Israel?

¹⁰ Pilaton' bne'e ka' le gokbe're' dan' llaxhé' bxoz wnebia' ka' Jesúsen', na'llen' bde ake' Le'e rao ne'en. ¹¹ Na' bxoz wnebia' ka', llko'yel akre' be'nn zan ka' nench bnnab ake' wasane' Barrabás na'le.

¹² Na'll lle Pilaton' leake' da yobre:

—¿Akxha gona' ke be'nnen' nere Rey ke be'nn Israel ka'?

¹³ Na'll llosia' ake' ne ake':

—¡Bde'e le' yay cruz!

¹⁴ Na'll lle Pilaton' leake':

—¿Bixha da xhinnj ba bene' na'n?

Na' leake'n llosia' ake' yezikre zillj kwis, ne ake':
—¡Bde'e le' yay cruz!

¹⁵ Na'll basán Pilaton' Barrabásen' nench baga'nne' wen rao be'nn ka'. Na' golle' be'nn ka' bdintat ake' Jesúsén', na'll bene' Le'e rallna'a ake' wda'a ake' Le'e le' yay cruzen'.

¹⁶ Na'll waka'a ya ka', le bche'e akte' Le'e llyo' yora'on gan' lli' Pilaton', na' goxh ake' waka'a ya ka' yela'. ¹⁷ Na'll bwakw ake' Le'e to ra'll morad, na' bti'x ake' ye to de lba ye'che, na' bliz ake'n yichje'n. ¹⁸ Na'll bzorao ake' lltitj akre' Le'e, ne ake':

—¡Sechga ke be'nn wnebia' ke be'nn Israel ka'!

¹⁹ Na' bdin ake' yichje'n to xhis, na'll llxi't ake' xhe'n rawe', na' llche'k xhib ake' rawe'n lltitj akre' Le'e. ²⁰ Bayoll btitj akre' Le'en, na'll bayalj ake' ra'll tonnen', na'll bawakw akse' Le'e xhakze', na'll bche'e ake' Le'e gan' wda'a ake' Le'e le' yay cruzen'.

Bda'a ake' Jesúsén' le' yay cruz

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19 :17-27)

²¹ Ka zjake' na', to be'nn zaza'a lyi'xe be'nn Cirene be'nn re Simón xa Alejandro ren Rufo, na' bchie' akre' le'e nench blene' cruzen'.

²² Na'll nche'e ake' Jesúsén' latjen' nzi'i Gólgota lle'nen nen Latj ke Yichj Llit Wat. ²³ Na'll be'e ake' Le'e xis uva da nchix nell dan' nzi'i mirra, na' bi we'je'n. ²⁴ Na'll bda'a ake' Le'e le' yay cruzen'. Na' waka'a ya ka', bditjen ake' xhara'ne'n, llwia ake' nara'chk noren' llaya'l toto ake'.

²⁵ Ka lladá gan' bda'a ake' Le'e le' yay cruzen'.

²⁶ Na' yichj yay cruz na', bllia ake' bi ken de'e ganna', na' llia: “Rey ke Be'nn Israel ka'.”

²⁷ Leska' kwite' na', bzo ake' ye chop cruz, na' bda'a ake' chop be'nn wan ake' chla' weje', toe' cha'we ye toe' rbese. ²⁸ Na' dan' ben ake' ka', bzoa di'll kan' nyoj xti'll Diosen' gan' nen: “Ben ake' Le'e ka be'nn wen da xhinnj.”

²⁹ Na' be'nn ka' llde gan' nda'a ake' Le'en, ll-lol yichj ake' llchachrén ake' Le'e, lle ake' Le'e:

—Rwe'n ne'o yechinnjo' yoda'on, na' chonn llaze wayonte'on. ³⁰ Basrachk kwino', na' bayetjchk le' yay cruzen'.

³¹ Na' leska' bxoz wnebia' ka' ren be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', lltitj akre' Le'e, na'll lle llwellj ake':

—Basre'e be'nn yobre, na' bi llasrá kwine' na'. ³² Cha' le'en Cristo, rey ke lli'o be'nn Israel, wayetjchke' le' yay cruzen' nench re'llo, na'll chejle'llo.

Leska' be'nn ka' zjada'a chla' wej kwite'n lltitj akre' Le'e.

Kan' gok kan' got Jesúsen'

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19 :28-30)

³³ Ka bllin wa willen', bachol doxhen yellrio bllinte lladá chonne. ³⁴ Ka bllin lladá chonn na'n, besia' Jesúsen' zillje bne'e:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —da ni lle'nen nen: Dios kia', Dios kia', ¿bixchen ba bsanra'llo' nada'?

³⁵ Na' bal be'nn ka' zjalla'a ganna', ben akre' kan' bne'en, na'll ne ake':

—Lewiake llalwille' Elías, be'nnen' be'e xti'll Dios kana'.

³⁶ Na'll zejdo to be'nnen', jaxie' to da bza'llen zo zichje, bzoe'n to rao yia na' jaze'en lloa' Jesúsen', na'll bne'e:

—Ledachk wiallo cha' yed Elíasen' yedletje' Le'e.

³⁷ Na'll besia' Jesúsen' zillj kwis, na' gote'.

³⁸ Na' ra'llen' ze lo yoda'on bll'e'zen goken chopre, bxhi'zen yichjte bllinte xhnie'. ³⁹ Na' xan waka'a yan' ze'e rao Jesúsen', bre're' doxhen kan' besie' gote'n, na'll bne'e:

—Da likze Xhi'nn Dios be'nnen'.

⁴⁰ Leska' zjazé no'r ak llwia ake' zi'tre, na' zerén María Magdalena, na' María xhna' Jacobo be'nnen' nak be'nn na'ch, na' José na' ren Salomé.

⁴¹ No'r ki bnao ake' Jesúsen' ka nna zote' Galilean', na' llakrén ake' Le'e kat bi da yalljre', ren no'r yob akre' bnao ake' Le'e bze'e Galilean' zeje' Jerusalén na'.

Bkwa'ch ake' Jesúsen'

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19 :38-42)

⁴² Ka ba wille' na', na' naken lla llsinia' ake', zeje di'll lla vispr ke lla nba'nne ke be'nn Israel ka'. ⁴³ Na' to be'nn re José be'nn Arimatea, nake' be'nn brao radj be'nn ka' llnebia' Israel na'; leska' ba llone' rez baten' sorao nnebia' be'nnen' wse'l Diosen'. Le'e bene' ra'll-lloy byeje' rao Pilaton', na' bnnabe' kwerp ke Jesúsen'. ⁴⁴ Ka bene Pilaton' ba got Jesúsen', na'll llabanre', na'll goxhe' be'nn xan waka'a ya ka' nench bnnabre' le'e cha' da li ya'nnen' ba gote'. ⁴⁵ Na' be'nn waka'a yan' lle'e le'e, da likzen' ba gote', na'll be'e Pilaton' latje' waletj Josén' kwerp ke Jesúsen'. ⁴⁶ Josén' we'we' to xchan, da bara'lle' Le'e, ka baletje' Le'e le' yay cruzen'; na'll jakwa'ch ake' Le'e to lo ba

da bche'nne' le' yej. Na'll btole' to yej xhen lloa' brojen' nench bsejen len. ⁴⁷ María Magdalena na' ren María xhna' Josén', ze ake' llwia ake' gan' bro' ake' Jesúsén'.

16

Jesúsen' babane' radj be'nn wat ka'

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20 :1-10)

¹ Ka bde lla nba'nne María Magdalena na' ren María xhna' Jacobo na' ren Salomé, we'o ake' da la' xhix nench lljawat ake'n kwerp ke Jesúsén'. ² Na' nna nakte nnaxte lla dmion' zjake' lloa' ban', le llra'te will bllin ake'. ³ Na' zjake' tnez lle llwellj ake': —¿Noxha waka'a yejen' dan' da'a lloa' ba na'n?

⁴ Bixha ka bllin ake' na'n, bre'e akre' ba lli' yej xhen na' ka'le. ⁵ Ka byo' ake' lo ba na'n, bre'e akre' to be'nn llaban llie' chla' cha'ore, na' nake' to ra'll tonne llichen' kwis, na'll to blleb akze'. ⁶ Na'll lle'e leake':

—Bi llebre, Jesús be'nn Nazaret na'n llayirjre, be'nnen' bda'a ake' le' yay cruzen'. Ba babán be'nnen', nollno xhoa ganni, lewiá ke gan' bxhoe'n. ⁷ Lelljayell be'nn ka' non Le'e txhen na' ka', ren Pedro na', ba za lliarao Jesúsén' zayeje' Galilea, ganna' re're' kan' bnekze' na'.

⁸ Na'll baza'do ake' lloa' ban' blleb ake' kwis, notno llalwill akse' le zebraz lleb ake'.

Jesúsen' broe'rawe' María Magdalena

(Jn. 20:11-18)

⁹ Ka nak babán Jesúsén' zir dmio na', zga'tek María Magdalena na', broe'rawe', no'ren' babeje' gall daxi'o. ¹⁰ Na' le'e le jatixjwe'tere' be'nn ka'

yela' bnao Jesúsén', le lla'a ake' llakya'ch akre' bell ake'. ¹¹ Ka nak ben akre' nbane', na' ba bre'e no'r ka' Le'e, na' bi byejele' ake'.

Jesúsén' broe'rawe' chop be'nn ka' non Le'e txhen
(Lc. 24:13-35)

¹² Bde gok ki, chop be'nn ka' non Jesúsén' txhen zjake' lyi'xe, na' Jesúsén' broe'rawe' leake', nlla're kan' broe'rawe' be'nn ka' to kwen. ¹³ Na' leake' jatixjwe' akre' be'nn ka' yela', na' ni ke byejele'ze be'nn ka' ke ake'.

Jesúsén' bse'le' be'nn ka' lljatixjwe' akre' xti'lle'n doxhente
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20 :19-23)

¹⁴ Ka bde gok ka', na'll broe'rawe' yeolol be'nn chnej ka', ka lli' ake' llao ake'. Na'll benre' leake' znia yel yichjra'llda'o war ke ake'n, le bi llejele' ake' ke be'nn ka' bre'e Le'en kan' babane'n. ¹⁵ Na'll lle'e leake':

—Nna' chejre doxhen yellrio lelljatixjwe' xti'lla'n rao yeolol be'nne. ¹⁶ Be'nn ka' wxenra'll ake' nada', na' choa ake' nis, leake'n yerá. Zan be'nn ka' bi wxenra'll ake' nada' kweyi' ake'. ¹⁷ Be'nn ka' wxenra'll nada', wroe' akre' yel wak kia'n, da ki gon ake': kone ra'a nada', yebej ake' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne, na' nne ake' to di'll kobe. ¹⁸ La'kze cha' go'x ake' bel znia, bibi góneba' leake', la'kze ye'j ake' da nak zi got leake', bibi gak akre', wxoa ta'k ake' yichj be'nn we'e, na' wayakte be'nn we'e ka'.

Jesúsén' bayepe'yebá
(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Xanllo Jesúsén', bayoll be'rene' leake' di'll ki, zayeje' yebá, na' jallie' kwit Diosen'. ²⁰ Na' be'nn ka' non Le'e txhen na', bllach ake' jatixjwe' akre' xti'lle'n do gateze. Na' Xanllon' gokrene' leake', ben ake' yel wak nench byeje' be'nn ka' nakse xti'lle'n da li. Ka'n gakchga.

**Di'll dan' nsa'a yel nban (El Nuevo
Testamento en el Zapoteco de Yalálag)
New Testament in Zapotec, Yalálag (MX:zpu:Zapotec,
Yalálag)**

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Yalálag

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Yalalag [zpu], Mexico

Copyright Information

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Yalálag

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
d8abdc19-7872-5010-9ef1-465148ed0f0c